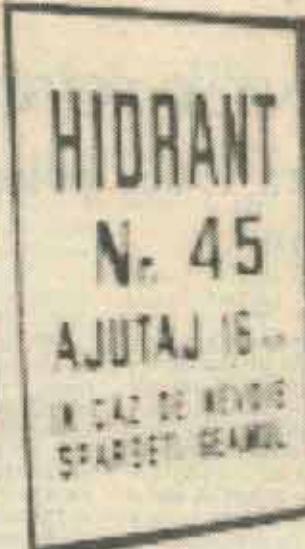

SĂPTĂMINAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

ANUL IV • NR. 19 (171) • 20-26 mai 1993 • 16 pagini • 50 lei

Cu VICTOR BABIUC
despre dosarul Miron Cosma,
corupție, SRI,
admiterea României în Consiliul Europei
pag. 8-9

INTERVIUL SĂPTĂMÎNII

**Partidele
și presa
despre
“Cazul
generalului
Florică”
pag. 6-7**

EDUCATIE pag 10-11

**STUDENTIA
— UN
LUX?**

ANDREI CORNEA

EVENIMENTUL ȘI MIȘCAREA

Evenimente, evenimente... Ale "zilei", ale săptămînii, ale lunii... Care sunt cu adevărat importante, care au relevanță, care semnifică mai mult decât propria lor caducitate? Dezvăluirile generalului Florică privind corupția, faptul că Marian Munteanu și adeptii săi din "mișcare" cintă entuziaști "sfîntă tinerețe legionară"? Ori, mai degrabă, zilnicile sărituri ale prețurilor, gîlceava din partide, greva generală în "cascadă"?

"Evenimentul" nu este niciodată faptul brut, stirea, oricăr de hiperdimensionate ar fi literalele cu care ziarul omonim se înverșunează să impună asemenea stiri, ci raportul, relația dintre fapte, legătura dătătoare de sens.

Corupție generalizată, politicianism, ipocriția actualei puteri, nivelul de trai în degradare și fără speranță de redresare pe termen scurt – sunt cauze ce sporesc în chip primejdos dezgustul multor tineri nu numai pentru partidele guvernamentale, dar mai general pentru democrație, identificată pripit cu varianta ei carpatină. Iată o relație și, deci, un eveniment, și unul destul de sumbru.

Tinerii în cauză sunt, firește, deceptionați, dezamăgiți, descuprăniți, debusolați. Cîntecul de sire-

nă al noilor legionari ai lui Marian Munteanu sau ai celor de la "Noua Dreaptă" începe să sună atrăgător junilor tranziției în pauză de nord. Spre deosebire de național-comuniștii de la PRM, PUNR și PSM, "neo" par deocamdată puri și nu numai "duri". Ei au un aer austер, iar faptul de a lipsi din Parlament joacă în favoarea popularității lor. Unii dintre ei s-au și călit în "bătăliile de clasă" ale Pieței Universității. Au mai fost și martirizați de către o putere obtuză. Au mai fost și declarați sfinti sau eroi de către intelectuali exaltați. Firește, la o privire mai atentă, presupusa lor puritate pălește, dar pentru cei încă rămași la distincțiile dintre "rock", "rap" și "depeche" totul pare a fi în regulă.

În plus, "neo" au și modele celebre și mentor spirituali aureolați de un prestigiu indiscutabil: Nae Ionescu sau Petre Țuțea. Cu cîteva notabile excepții, prea mulți intelectuali români continuă să gîndească sub semnul unui post-romantism cețos și autosuficient, unde mioritismul, fundamentalismul ortodox și un guénonism arbitrar se întîlnesc în disprețul pentru raționalism și gîndire clară, ceea ce nu este fără urmări pentru tineri și adolescenți în căutare de repere. Din distincția legitimă a lui Noica dintre adevăr și exactitate, prea mulți au tras concluzia că adevărul înseamnă inexactitate. Ei cred a ști că Aristotel e plăticos, iar Descartes oribil, fără a fi apucat să-i citească. Textele lui Eliade ori Cioran continuă să fie "best-seller"-uri la Humanitas, ceea ce nu este deloc cazul cu Alexis de Tocqueville. Oare ce s-ar întimpla cu texte din Maiorescu sau Lovinescu? În sfîrșit, Iliescu le repugnă, desigur, dar nu sunt deloc convins

că s-ar împăca mult timp cu Havel. Sînt anti-comuniști pînă la Dumnezeu, ceea ce e bine, dar cîți dintre el sunt și democrați?

Cu ocazia chemărilor la vot din 1992, Opoziția depășește absenteismul tinerilor. În 1996, sau poate chiar mai devreme, vom avea larăși alegeri. S-ar putea ca atunci nu altă absenteismul să fie lucru cel mai periculos, ci angajamentul tinerilor care vor vota pentru prima dată și o vor face, mă tem, într-o proporție însemnată, dacă lucrurile își vor continua cursul de pînă acum, cu "neo"-legionarii noștri declarați.

Într timp, cu ipocriția-i caracteristică, partidul de guvernămînt s-a grăbit să condamne "mișcările" lui Marian Munteanu sau Ion Coja. Dar nu tocmai continua degradare a vieții economice, dar maiales năruirea idealurilor din '89 – efecte ale unei administrații incapabile să se decidă pentru o reformă globală și păstrînd alianțe tenebroase cu mafia securiștilor și activiștilor PCR – sănt responsabile pentru reorientarea spre fundamentalismul de dreapta al tineretului? Cît despre Opoziție, ea deocamdată tace. Neglijență, reactivitate redusă ca de atîtea ori în trecut, ori, cel puțin în unele "părți" ale ei, conștiință încărcată? Căci nu a fost animatorul de azi al "Mișcării" eroul de ieri al Opoziției?

Explozia corupției, a prețurilor, criza vădită a actualei puteri, succesul de librărie al monștrilor sacri ai gîndirii mistice autohtone și străine, avansul "neo-dreptașilor" – iată mai multe fapte ce tind să se lege într-un "eveniment". Si, vai, nu doar – "al zilei"!

ÎN NUMĂRUL VIITOR:

- Interviu săptămânii: CORNELIU COPOSU
- ADAM MICHNIK: "Primăvara 1968, primăvara 1993"
- Rezultatele Chestionarului "22"

Stelian Tănase a practicat o conducere individuală, ignorând Comitetul Național și deciziile filialelor

Din lungul sir al comentariilor pe tema rupturilor de la virful PAC (intre care multe se pierd in derizorii sau calomnie) se desprind, totuși, cîteva idei fundamentale.

Demisia celor patru este prezentată de "gruparea Stelian Tănase" drept un conflict de principiu, nu o incompatibilitate de persoane. Imposibilitatea democratizării structurilor de partid și respectul deciziilor colective ar fi cauza acestui protest public. Cu alte cuvinte, un sacrificiu politic – renunțarea la prerogative individuale binemeritate – pentru a salva partidul. Problema statutului actual ar fi și o problemă de persoane. Un grup de fani ai lui Manolescu ar susține acest statut care cedează puteri prea mari președintelui partidului, deschizînd drum conducerii personale. În realitate, în primul caz incompatibilitatea de persoane a determinat ruptura, în cel de-al doilea, departe de a fi vorba de un grup de indiziți lacomi de putere, se evidențiază o incompatibilitate fundamentală de principiu.

Motive invocate în protestele demisionarilor: 1. președintele PAC nu și-a anunțat candidatura la președinția țării într-o manieră suficient de ortodoxă; 2. decizia Colegiului Executiv în legătură cu suspendarea atribuțiilor d-lui Mihnea Berindei nu a fost respectată; 3. maniera capricioasă de conduceră a partidului etc.

In aceste privințe, "grupul Tănase" a prezentat publicului "acele reflectări care conțin tocmai destul adevar pentru a părea plauzibile celor ce doresc să se autoînselă". Sigur că invocarea constantă a structurilor și deciziilor colective pentru a bloca hotărîri individuale poate defini o lăudabilă și autentică vocație democratică, dacă nu cumva este reflexul unei ingurimi a orizontului politic, ascunsă în hâșjul chestiunilor procedurale. Din păcate, demisionarii nu mai erau de mult în situația de a invoca apărarea procedurilor democratice ca motive de decizie lor.

● În luna aprilie '92 s-a discutat în Comitetul Național PAC, întrunit la GDS, participarea partidului în luna mai la un ciclu de conferințe la München. CN a decis neparticiparea. Nu hotărîrea în sine e importantă și nici participarea care a trecut peste hotărîrea Comitetului, ci compoziția delegației care a deschis calea abuzurilor personale. Pe lîngă membrii CN, delegația îl avea în componență și pe dl. Romulus Brâncoveanu, membru PAC – filiala Teleorman. Cind se lăsa o hotărîre atât de gravă ca ignorarea

opiniei CN se putea proceda într-un singur fel: delegația să fie alcătuită din membri CN, eventual membri desemnați de departamentul de politică externă (condus de dr. Gh. Jovin) sau (în mod excepțional) propuși de o filială. Motivele acestei conduce urmău să fie supuse ulterior CN. Trećind peste faptul că nici a posteriori CN nu a fost informat despre compoziția delegației și de activitatea ei la München, dl. Romulus Brâncoveanu nu era membru CN, nici nu beneficia de propunerea departamentului de politică externă sau a filialei Teleorman. Fusese desemnat de dl. Stelian Tănase și d-na Gabriela Popescu. Precedentul era deosebit de grav și deschidea calea deciziilor personale în sfera reprezentării la nivel

● Cea mai mare parte a membrilor CN răspundea de una sau două filiale județene, verificând activitățile politice, desfășurarea alegerilor locale, facind propunerile de candidati din teritoriu pentru alegerile generale. În unele județe (ex. Teleorman), reprezentantul PAC în CDR a fost schimbat peste capul filialei respective, fără sănătă reprezentantului CN în județ. Acest tip de acțiuni ale "grupului Tănase" anula practic o prerogativă fundamentală a CN.

● Un al treilea abuz, extrem de grav, la care grupul demisionar a participat în plen: admiterea și promovarea în PAC a d-lui Emil Tocaci. La data respectivă, PAC era deja un partid național cu structuri bine definite atât în capitală cât și în județe. Cererea de aderare a d-lui Emil Tocaci a fost adresată direct CN. Dl. Emil Tocaci a fost invitat la sedința respectivă a CN (în absența președintelui PAC), acceptat ca membru PAC și imediat propus ca membru CN (votat). În aceeași sedință a fost propus și ca membru al CE (și votat). În decurs de 90 de minute, dl. Tocaci a parcurs toate etapele promovării politice și, lucru ciudat, nu i-a părut că acest mod ar fi expresia unei maniere personale și capricioase de conduceră. La sfîrșitul ședinței, dinsul era membru în CE fără ca filiala din care facea parte să fie măcar anunțată că a fost acceptat ca membru PAC. Respectând personalitatea politicii și trecutul d-lui Tocaci, trebuie să recunoască totodată că în acest caz vina d-sale este cu totul secundară. Principalii responsabili sunt: Stelian Tănase, Gabriela Popescu, Alexandru Popovici, Dan Grigore, Călin Anastasiu. Cea mai rapidă ascensiune din istoria PAC a fost negociația de un grup nemandalat în acest sens și care a garantat d-lui Tocaci (peste capul conducerii PAC) atât promovarea la virf, cît și prezența sa pe un loc eligibil pe liste de candidati la Senat și CDR. Din acest punct de vedere, grupul poartă vina unei dezinformări prin omisiune a CN, atât de gravă încât decență politică i-ar fi obligat pe autorii ei morali să nu se erijeze drept campioni ai democrației.

Pentru cei care nu fac parte din categoriile amintite, revista "22" asigură contractarea unor ABONAMENTE CU REDUCERE. Costul unui abonament **ridicat de la sediu** (Calea Victoriei nr. 120), cu posibilitatea păstrării exemplarelor, este de **520 lei pe trimestru**.

Pentru abonamentele expediate prin poșă, costul va fi de **630 lei**.

CITITORII DIN STRĂINATATE se pot abona la revista "22" depunând costul abonamentului în conturile noastre deschise la **Banca Comercială Ion Tîriac S.A. București, Str. Doamnelor nr. 12**: pentru dolari în contul 402025320, pentru mărci în contul 402025321, pentru franci francezi în contul 402025325 (cu specificația: PENTRU REVISTA "22") sau trimișind un cec (**money order**) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de **72 dolari** pe an (36 dolari pe 6 luni, 18 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertibilă (120 DM anual, 60 DM pentru 6 luni, 30 DM trimestrial, 400 franci francezi anual, 200 franci pentru 6 luni, 100 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de **80 dolari** anual, 40 dolari pe 6 luni, 20 dolari trimestrial.

● Considerind competența politică a filialelor extrem de limitată, Stelian Tănase a decis că PAC va promova candidații proprii pe liste CDR prin decizii luate exclusiv la nivel central – dar nu în CN, ci în CE. Ulterior, CN nici măcar nu a mai fost înținut la curent cu pozițiile finale ale candidaților rezultate în urma negocierilor.

In mod paradoxal, după un an de conduceră individuală, Stelian Tănase invocă filialele în problemele moțiunilor, ale statutului etc. Nu mai e nevoie de argumente în legătură cu pornirile democratice ale grupului amintit, care a transferat în timp o mare parte din atribuțiile CN către CE (pentru operativitate), a reușit să controleze deciziile în CE și, din acest moment, a încercat să actioneze fără a mai recurge la ratificările CN. Cind această tentativă a eşuat, și-a adus aminte de filiale, nu pentru că sănătă interesa în dezvoltarea lor, ci pentru că au intuit în ele o posibilitate contrapondere a CN (și chiar a Congresului PAC). Tentativa din îngrijor de opune CN și Congresului conducerile unui număr de filiale (numai în scopul impunării propriului punct de vedere) face, după mine, extrem de grea orice reconciliere. Faptele amintite au dus la o neincredere progresivă a unei însemnate părți a trecutului CN în "grupul Tănase". Néacceptând revenirea sub controlul CN și diagnosticind corect criza de incredere ca de nedepășit, grupul a demisionat, negind latura personală a conflictului. Decizia de a apela fie la centralizarea, fie la descentralizarea conducerii, în funcție de interesul de moment, reprezentă domnia bunului plac și premisa fauririi unor strâlucite cariere politice bazate pe intrigă de culise.

Statutul PAC, adoptat la Congresul de constituire, respectă o opțiune fundamentală a Opozitiei, în tradiția Proclamației de la Timișoara și a Pieței Universității, adoptându-se criterii de admitere și promovare restrictive față de membri CC ai PCR, cadrele retribute ale PCR și fostei Securități. Statutul civic-liberal susținut de "grupul Stelian Tănase" anulează complet aceste restricții. Nu e greu de imaginat ce ar însemna în teritoriu ca AC (în care sunt membri din rîndurile CDR, inclusiv AFDPR) să aibă criterii de admitere și promovare opuse față de PAC. Nu poate fi decit preluarea unei rupturi fundamentale și definitive AC-PAC și CDR.

CORNEL TUDORICĂ
membru supleant CN PAC

Stimată redacție,

Vă rugăm să studiați oportunitatea publicării în paginile revistei dvs. a scrierii deschise adresate d-lui Cristoiu, pe care o alăturăm.

Mentionăm că această scrisoare deschisă a fost deja publicată în "Timi-

șoara" din 5 mai 1993. Motivul pentru care ne adresăm pentru publicare și revistei "22" este faptul că această revistă e citită în anumite cercuri politice care, considerăm, e bine să fie informate despre punctul de vedere al Asociației "17 Decembrie".

Cu stima,
MARIUS MIOC

Scrisoare deschisă domului Cristoiu

In editorialul "Iluzia justiției italiene" ("Evenimentul zilei" din 23 aprilie 1993) ați scris: "Justiția română s-a temut să sfideze opinia publică a momentului, și în consecință, i-a condamnat pe foșii membri ai CPEx".

Ideea că judecătorii care i-au condamnat pe membrii CPEx au acționat conform proprietății lor constăție și nu pare o absurditate? Vă amintim că persoanele respective au fost osindite nu pentru apartenența lor la CPEx, ci pentru participarea la ședință în care s-a hotărât, în unanimitate, reprimarea revoluției.

De ce credeti că sfidarea opiniei publice este un lucru pozitiv? Esența democrației constă tocmai în faptul că guvernării trebuie să țină seama de părăriile guvernaților (exemplu: rejudicare procesului care a provocat violențele din Los Angeles). Numai regimul dictatorial își îngăduie să sfideze opinia publică.

Dacă opinia publică este sfidată, aceasta se face prin valul de eliberări cu certificate medicale dubioase (de pildă, Paul Niculescu-Mizil, chipurile bolnav, în loc să stea la spital se plimbă pe la diferite redacții). Sfidare a opiniei publice este și faptul că persoane implicate în reprimarea revoluției, precum generalii Stănculescu, Guse, Chitic, nu sunt trase la răspundere. Vinovăția acestora reiese nu din ipoteze sau scenarii, ci din dovezi clare cuprinse în dosarele Comisiei Guvernamentale de Ancheta din 1990. Vinovăția de vrăjitoare declanșată în armată împotriva ofițerilor din CADA care au cerut dezvăluirea adevărului despre revoluție este tot o sfidare a opiniei publice.

Pledoaria dvs. în favoarea membrilor CPEx coincide cu cea a lui Corneliu Vadim Tudor. Nu e singura coincidență.

Intreaga campanie de reabilitare a fostului dictator a fost începută de dvs. De pildă, teoria patriotismului lui Nicolae Ceaușescu atât susținut-o (cu oarecare nuantă) în editorialele din "Zig-Zag" nr. 18, 19, 25/1990. Pentru dvs., Nicolae Ceaușescu este un om inteligent, dotat cu un "mare instinct politic" ("Nostalgia după Ceaușescu", în "Zig-Zag" nr. 21/1990), iar a contesta inteligența lui Ceaușescu înseamnă a insulta poporul român. Într-o campanie dusă după revoluție pentru a demonstra că Nicolae Ceaușescu a fost un cismar analfabet" reprezintă "un proces de umilire națională", căci "un popor care a fost condus timp de 25 de ani de un insârăcă duhul nu poate fi decit un popor de pigmei" (I. Cristoiu - "Ipoteza complotului", în "Zig-Zag" nr. 14/iunie 1990).

Înfățișarea revoluției ca o parte dintr-un scenariu extors care vizează dezmembrarea țării a fost făcută inițial de Ion Cristoiu ("Un nou an 1940?", în "Zig-Zag" nr. 18-19/iunie 1990). Minciuna că deschiderile focului împotriva revoluționarilor s-a datorat unor provocări tot dvs. ati răspindit-o ("Zig-Zag" nr. 16/iunie 1990).

Din punct de vedere al eficienței reabilitării fostei nomenklaturi sănătă neîntrecut. Ce păcat că polonezii, ungurii, cehii, est-germanii nu-sănătă că fostii nomenklaturi sănătă și cei mai pricepuți la demolare comunismului. "Cei mai mari dușmani ai comunității" (I. Cristoiu - "Domnul președinte Ion Iliescu primește binecuvântarea NATO", în "Expres Magazin" nr. 6/1993).

Sănătă, domnule Cristoiu, promotor al unui ceaușism mascat cu lozincii anticomuniste. Vă respectăm dreptul la opinie, dar vă rugăm, nu să mai pretindeți anticomunist.

COMISIA PENTRU ADEVĂR și DREPTATE
Marius M IOC

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzorilor sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Numai 400 lei

pe trimestru
costă abonamentele cu jumătate de preț oferite de revista "22" pentru PENSIONARI,

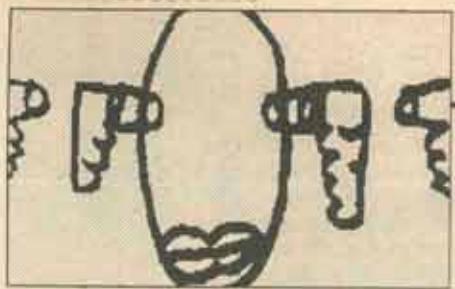
CADRE DIDACTICE,
ELEVI, STUDENȚI,
FOȘTI DETINUTI POLITICI,
VETERANI DE RĂZBOI.

Cei interesați sunt rugați să expedieze prin mandat postal suma de 400 lei pe adresa:

Revista "22", cont. 45103532, BCR Filială sector I, Str. Londra nr. 10. Totodată, cei interesați sunt rugați să trimîne aderverințele corespunzătoare (talon de pensie, adverințe de la școală etc.) pe adresa:

Revista "22", Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Abonamentele la jumătate de preț pentru aceste categorii de cititori vor fi sponsorizate de INSTITUTUL PENTRU DEMOCRAȚIE ÎN ESTUL EUROPEI, Asociația EST-LIBERTÉS și de firma THE FUTURE IMPACT din SUA, condusă de Mihai Botescu și de la scriitoarea HERTHA MÜLLER.

CRONICA POLITICĂ

MF

HORATIU PEPINE

În toamnă, cînd s-a negociat constituirea unui guvern de coaliție, Opoziția a cerut neutralizarea politică a Serviciului Român de Informații și a Televiziunii. Ceea ce se întimplă acum pare să vină în întîmpinarea acestor exigențe. Guvernul a propus un proiect de lege pentru organizarea Televiziunii ca societate publică, cu un consiliu de administrație numit de Parlament; în al doilea rînd, se discută alcătuirea unei comisii parlamentare care să limiteze tentațiile SRI de a-și depăși atribuțiile legale. Dar nu este chiar ce a pretins Opoziția. Și vom vedea de ce. Neutralitatea politică a Televiziunii este în clîpa de față imposibilă. Admitînd că s-ar renunța, așa, dintr-o dată, la orice sugestie venită de sus, ne-am putea oare imagina că ziariștii din Televiziune și-ar schimba la fel de brusc deprinderile și limbajul? Și să mai admitem că acest lucru ar fi posibil. Orice schimbare însă ar fi imediat percepță ca un partizanat de sens contrar. Deci nu despre neutralitate este vorba, ci despre schimbări la nivelul conducerii Televiziunii, apte să aducă în prim-plan alte opțiuni și alte valori. Iar, implicit, să promoveze pe acei ziariști care există în Televiziune și care sunt la rîndul lor capabili de o schimbare de optică. Ce propune însă Guvernul cu proiectul său de lege? Un consiliu de administrație al Televiziunii numit de Parlament, dar, atenție!, un consiliu care nu se amestecă în structura programelor și care are atribuții strict

administrative legate de buget, cheltuieli, investiții și.a.m.d. Prin urmare, nu se va schimba mai nimic, deoarece, cu alibiul libertății de expresie, Televiziunea va face tot ce știe și ce a făcut și pînă acum. Mi se va spune că nu am nici un argument pentru a demonstra că Televiziunea răspunde foarte precis unor stimuli politici. Cine va face o anchetă printre angajații instituției nu va descoperi mai nimic de natură să arate că informațiile sint dirijate politic. Nimeni nu se mai plinge public de constringeri, Sindicatul Liber din Televiziune – celebru pentru protestele sale don quijotești –, s-a limitat la rîndul său la revendicări strict sindicale. Și atunci cum este manipulată Televiziunea? Totuși, cine va face o anchetă, oricît de sumară, va constata un lucru. În Televiziune domnește o stare de stres și nesiguranță. Nimeni nu este sigur de nimic, nici măcar că reportajul pe care tocmai l-a realizat va fi difuzat. Criteriul valorii profesionale este demult abolit și, în orice caz, important este faptul că nimeni nu are sentimentul limpede, certitudinea intîrioră că promovările se bazează pe merite profesionale. În această atmosferă oamenii își pierd curajul și siguranța. E suficient ca acum cineva cu putere administrativă să sugereze că se cuvine să se renunță la un subiect sau să se abordeze un altul, pentru ca ideea să fie preluată fără nici un examen critic, întocmai ca un ordin. Și nimeni nu va putea spune ulterior că, de pildă, alungarea FSN-ului din prim-planul atenției publice și înlocuirea lui cu Partidul România Mare a fost urmarea unui plan aplicat cu bună știință. Din instinct de con-

S.R.I. ȘI TELEVIZIUNEA

servare, oamenii devin foarte receptivi la ceea ce li se sugerează sau la ceea ce li se pare că se așteaptă de la ei. Atunci cînd Comisia juridică și pentru drepturile omului a Consiliului European a venit în România, una din întrebările puse a fost dacă Televiziunea este independentă. Și nimeni n-a reușit să dea un răspuns satisfăcător. A rămas în discuție doar statutul juridic neclar al instituției și, ca urmare, iată, Guvernul ne propune o lege prin care, formal, Televiziunea va fi supusă controlului parlamentar.

Situatia SRI e la fel de neclară. Comisia care va controla activitățile SRI are, la prima vedere, o mulțime de libertăți. Poate cere SRI-ului tot soiul de rapoarte și documente, dar numai pînă la un punct. SRI își rezervă dreptul de a nu divulga nimic legat de anchetele în curs de desfășurare. SRI va oferi comisiei parlamentare numai informații despre dosare clasate și nimeni nu va avea probe clare că în prezent nu se lucrează cu procedee interzise de lege și de Constituție. Dar problema majoră este dacă SRI va putea fi neutralizat din punct de vedere politic. Cînd a intrat în discuția Parlamentului alcătuirea comisiei, de

pe bâncile Opoziției s-au auzit mai vechile reproșuri: că SRI păstrează personalul neatins al fostei Securități și, prin urmare, îi conservă și deprinderile. A sunat nu doar ca o acuzație, dar și ca o amenințare: "dacă vom veni la putere, multe capete vor cădea". În aceste circumstanțe, SRI va informa corect Opoziția? Înclinăm să credem că nu. E de notat totuși o nuanță. Nici un membru al partidelor românești din Opoziție nu a reluat aceste acuzații și a rămas doar UDMR să păstreze linia unei contestații radicale. Ceva se schimbă. Opoziția nu a obținut ce a dorit, mai exact impunerea la conducerea SRI a unor persoane în care să poată avea încredere și, prin urmare, înțelege să trateze SRI ca pe un posibil partener. În orice caz, o cale mult mai bună decît cea a contestației, care creează doar adversari. Atâtă doar că lucrurile sint încă neclare. Opoziția nu poate admite cu ușurință să se facă complice la atitea tăceri vinovate. Prin urmare, rămîn multe suspiciuni reciproce, care vor impiedica o colaborare corectă. Cîtă vreme persoanele contează mai mult decît instituțiile, noile mecanisme nu vor fi cu adevărat funcționale.

FUNDATIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ impreună cu INTERUNIVERSITY CONSORTIUM FOR POLITICAL AND SOCIAL RESEARCH MICHIGAN UNIVERSITY

oferă burse de studiu

În cadrul Programului de vară în metode cantitative la *Universitatea Michigan* în perioada **28 iunie-20 august 1993** studenților la sociologie. Programul va cuprinde cursuri și seminarii în: Introduction to Computing, Advanced Topics in Social Research, Dynamic and Longitudinal Analysis, Basic Mathematics, Mathematics for Social Scientists, Nonlinear Systems.

În completare, studenții vor lucra în cadrul proiectelor săptămînale: Mathematical Models, Quantitative Historical Analysis, Statistics and Data Analysis, Regression Analysis, Utilization of Data Resources from the 1990 Census, Logit and Log-linear Models, Management of Machine-Readable Social Science, etc.

Criterii de selecție:

- studenți ai facultății de sociologie
- excelentă cunoaștere a limbii engleze
- cunoștințe temeinice de matematică

Candidații trebuie să prezinte un dosar care să cuprindă:

- un curriculum vitae în limba engleză
- adeverință de student
- două scrisori de recomandare de la doi profesori ai studentului
- copie a foii matricole

Pentru informații și depunerea dosarelor vă rugăm să contactați Fundațiile SOROS din:

BUCUREȘTI: Calea Victoriei 133, CP 220196; tel.: 650.63.25; 659.74.27;
fax: 312.02.84

TIMIȘOARA: Piața Operei 2, Et. 3, Cam. 317; tel./fax: 96/19.08.04
IAȘI: Bd. Copou 19, CP 1356; tel.: 98/14.69.35; fax: 98/14.71.00

CLUJ: Str. Mărului 5; CP 1084; tel./fax: 95/19.71.21

■ Data limită de primire a dosarelor – 28 mai 1993.

DANIEL VIGHI

Partidele politice între disciplină și democratie

- partidele extremiste au un grad mare de disciplină de partid ● democratia de partid poate naște liderul politic ● cum se realizează la noi "disciplina de partid" ● PNTCD e reprezentat în Parlament de oameni fără strălucire
- aglomerarea de personalități în interiorul PAC face conviețuirea dificilă ●

Există în limbajul de lemn al vechiului regim două sintagme inevitabile în cazul în care cineva ar dori să analizeze cauzele crizelor periodice, multe dintre ele provocate din exterior, întimplătoarele partidelor politice românești: democratia și disciplina de partid. Aceste înțăriri de vorbe golite de sens prin utilizarea abuzivă definesc exact parametrii în care funcționează orice formăție politică, fie ea democratică sau extremistă. Astfel se poate diagnostica relativ ușor faptul că partidele extremiste au un grad mare de disciplină de partid. Partidele de felul acesta vor să proiecteze asupra întregii societăți relații existente în interiorul microcomunității lor și să o ierarhizeze prin forță, teroare și prin suspendarea personalității individului în favoarea adeziunii sale necondiționate și a fidelității stricte față de "cauza" mișcării. Atractivitatea acestor partide crește mai ales în vremuri de criză pentru că autoritarismul dictatorial este resimțit de oameni ca o modalitate de protecție pe care aceste partide le-o oferă față de dezordinea dezbatelor democratice și a vacanțelor pluralist de atitudini și idei. Cu atât mai mult șansa partidelor extremiste trebuie luată în calcul în societatea astăzi în stadiul unei treceri de la dictatură la democratie. Se spune adesea în mediile politice de la noi, și uneori chiar și prin presă, că opinia publică nu trebuie să cunoască viața interioară a partidelor și că, în fapt, oamenii trebuie să în contact doar cu imaginea cosmetizată, dacă se poate zimbitoare, a formățunilor respective. Am auzit adesea printre simpatizanții sau chiar membrii partidelor de opoziție indignări de felul "de ce este nevoie să ne spălăm rufele în vâzul lumii". Se mai spune de foarte multe ori că partidele pierd adeziunea

electoratului din cauza acestor frântări și reașezări politice, fapt care este adevărat, fără să fie însă și motivat din punctul de vedere al jocului democratic. Electoratul este scris, din păcate, nu numai de abdicările morale sau de demagogia de felul una spunem și alta facem, ori una declarată în programe și alta votată în Parlament, și adăugă electoratul opoziției respinge nu numai aceste lucruri demne de respins, ci și altele care vădesc faptul că, deși a votat democratic, nu gindește încă pe măsură votului. Exemplul cel mai izbitoare nu îl oferă "dezamăgirile" pe care îl provoacă orice călătorie a unității de "monolit" a partidelor democratice sau a coaliziilor acestora. Recunoaștem aici un vestigiu mental al unei "unități de granit" de care partea democratică a societății românești susține că s-a despărțit fără echivoc.

Și în acest caz reflexele în afară pe care le produc partidele, reflexe cu temeinice potențialități de pedagogie politică națională, se pot ordona în jurul celor două concepte: democratia de partid, pe de o parte, și disciplina de partid, pe de altă. Așa cum am spus, disciplina de partid excesivă caracterizează partidele din extrema eschierului, acestea propun societății o tipologie de oameni politici care variază pe o arie îngustă care urcă din spate omul-politic-sfîrșit la proiecția sa hiperbolică în omul-politic-dictator. După ce reușesc să impună dictatura, aceste partide se sublimiază în chiar persoana dictatorului pe care î-l au creat în numele unui devotament care le neantizează. În dictatură, partidele extremiste anihilizează opoziția și devin poporul însuși, își subsumează într-o unitate pe care n-o mai pot perturba decât revoluțile.

Cazul opus, acela al democratiei de partid, poate conduce și el prin utilizarea sa abuzivă la consecințe nefaste pentru viața politică a unei țări prin fărămitarea permanentă a partidelor. Pe de altă parte, dacă disciplina de partid produce sfîrșitul cu superlativul sau dictatorului, democratia de partid poate naște liderul politic. Acesta este un produs democratic al partidelor pentru că în apariția sa disciplina formățunii politice respective se motivează, în cazul său, printre argumentație ratională (și democratică) a celor care îl susțin. Existența democratiei interioare transformă membrii de partid din supuși necondiționați în membri ai unei echipe în care liderul este expresia voinei lor și, implicit, produsul lor politic. În acest din urmă caz, la disciplina de partid se ajunge printre motivare de conștiință întâmplătoare în spațiul ideologic pe care îl oferă democratia de partid. Gradul de întrepătrundere dintre cele două componente și felul în care ele se pot

complini reciproc asigură atât jocul politic și măsoară totodată și talentul celor care-l practică.

Dacă am aplica aceste principii partidelor actuale reprezentate în Parlament vom observa cum se dispun acestea. Astfel, avem partide autoritare-extremiste în care disciplina de partid este impusă de către șefi imprevizibili, mediocri intelectuali și orgoliosi pînă la agresivitatea de felul lui Cornelius Vadim Tudor pentru PRM și Gheorghe Funar pentru PUNR. În alte situații disciplina de partid se realizează din reflexe dobindite în urma unor decenii de "muncă de partid", cum este cazul partidului domnului Ilie Verdet. Altundeva disciplina de partid rezultă din interesul comun care leagă printre regele ocultă pe fostii demnitari deveniți astăzi actuali demnitari, pe fostii securiști ajunși fie capitaliști, fie cu demnități ministeriale. Această disciplină este expresia unei solidarități psihanalizabile, cu temeuri în vinovății ascunse petrecute în vremea revoluției care-i "țin laolaltă", fără mari eforturi de disciplinare a relațiilor dintre ei, pe actualul

membrii filialelor sunt dispuși să urmeze noua curs democratic al partidului și cit anume din anemierea acestor filiale este reală sau nu.

PNTCD este la ora actuală partidul cel mai puternic al opozitiei, atât ca reprezentare parlamentară cit și, probabil, ca organizare în teritoriu. Acest fapt însă, ca și respectul pentru liderul său, nu ajung pentru viitorul creștin-democratice în România. Disciplina și coerența internă a partidului sunt deasupra altora, fiind motivate și de tradiția politică a partidului și de către personalitățile care au ilustrat-o. Numai că nici acest lucru nu este suficient. Partidul a promovat în Parlament oameni fără strălucire deosebită și mai ales cu o medie de vîrstă ridicată. Probabil că din cauza acestei dominații partidul apare puțin rigid, prizonier al unui trecut ilustru și practicind, ca atare, un discurs politic ușor retoric și puțin pe lîngă realitățile contemporane. O altă deficiență a PNTCD este lipsa unor personalități de anvergură. În Convenție, partidul a propus arealul intelectualilor civic-militanți din sfera AC și PAC. Să, în sfîrșit, o altă slabiciune a PNTCD este lipsa unei alternative la conducerea partidului, actualii vicepreședinti sau liderul tinerelui, deputatul Remus Opris, dacă nu mă înșel, par în comparație cu actualul președinte total lipsit de anvergură politică.

Mișcarea liberală oferă cazul cel mai evident în care excesul autoritar, chiar dacă este exercitat în numele disciplinei de partid, a generat disidențe și scizii care au pulvizerat un partid care inițial pornise bine. Rezultatul pozitiv al unificării PNL-AT cu PNL-CD va trebui dublat de o politică consecventă în planul responsabilităților etice. Faptul că PL a primit în rîndurile sale, fără o cîdă de mică ezitare, un parlamentar care a cîștigat alegerile și locul în Parlament practicind nationalismul descalificant de tip PRM, dublat de nostalgia exprimată public după epoca lui Ceaușescu, nu este totuși un motiv care să ne încredințeze că abdicările PNL-AT din vremea Cartei pentru Reformă s-au cicatrizat cu totul.

Partidul Alianței Civice aparține, după Congres, eschierului liberal pe care l-a imbogățit cu personalități culturale și științifice, pe care nu le prea găsim în alte parti. Pericolul care-l pîndește este să rămînă la acestea și să nu găsească suficientă audiență în electorat. De asemenea, aglomerarea de inteligențe și de personalități puternice face conviețuirea dificilă în interiorul PAC-ului. Unitatea partidului se poate păstra doar prin dobândirea disciplinei de partid prin motivări rationale și de conștiință, împlinite în dezbateri democratice în interior. Dacă acest lucru se va realiza, și dacă inteligențele din partid vor fi destul de "inteligente" ca să accepte că este posibilă unitatea prin diversitatea părerilor și disciplina prin democratie de partid, atunci ar fi posibil ca PAC să devină unul dintre partidele cele mai puternice pentru pragul veacului următor. Pînă atunci însă, rămîne dilema despre cîtă anume democratie are nevoie disciplina formățunilor politice din România de astăzi.

ACTUALITATE • ACTUALITATE • ACTUALITATE • ACTUALITATE • ACTUALITATE •

Din motive diferite, majoritatea acestora nu au fost prezente. Spre exemplu, Pavel Cristian Ișă satisfacă serviciul militar, iar Ifedis Nicolae se pare că este mort. Dar instanța nu dispune încă de actele care aderează acest lucru.

În aceste condiții, s-a fixat un ultim termen pentru data de 10 iunie.

Elocventă pentru desfășurarea procesului este situația inculpătorului Duță Mihai Klepper. Potrivit d-nei Paula Iacob – avocata sa în acest proces –, acesta este un tînăr crescut la casa copilului, arestat în 14 iunie 1990 sub acuzația de ultraj la bunele moravuri și pătrundere în instituțiile publice. D-na consideră că nu există probe concluzive împotriva d-lui Klepper și speră să demonstreze nevinovăția acestuia. D-na Iacob este apărătoarea inculpătorului, la cererea acestuia, deși Procuratura a făcut tot posibilul pentru ca d-l Klepper să aibă doar un avocat din oficiu.

Înălță, pe scurt, odiseea lui Klepper, după cum a

fost prezentată de el însuși înaintea ieșiră din tribunal: arestat pe 14 iunie 1990 fără să aibă legătură cu evenimentele și dus la Jilava. Aici a fost tratat inuman, fapt de care s-a plins în fața unei Comisii a Crucii Rosii Internaționale, dar spusele sale au fost redate greșit (în mod intentionat) de translator. În timpul anchetei Comisiei parlamentare pentru elucidarea evenimentelor, dl. senator Dan Iosif i-ar fi promis un costum nou și 20 000 lei în schimbul tăcerii. Pe 2 noiembrie 1990 (după cinci luni de detenție), d-l Klepper a fost eliberat și prin intermediul revistei "Cuvîntul" a cerut să fie apărat de d-na Paula Iacob.

Referitor la proces, inculpătorul declară că Stefan Olga (parte civilă) ar fi depus în tribunal o declarație cum că nu are pretenții la adresa acuzaților.

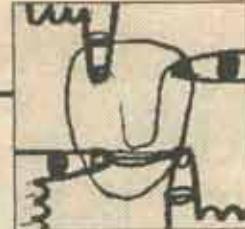
Nota bene: Cîțiva oameni de ordine zeloși nu au permis operatorului care-l însoțea pe reporterul Lucian Mîndrău (SOTI) să filmeze în sala de judecată. (ROMULUS CĂTĂLIN GEORGESCU)

Justiția în democrația originală

Următorul termen, la 3 ani de la arestare

Joi 13 mai, la Tribunalul Municipiului București secția 1 penală, urma să se desfășoare ultima înșărișare a procesului arestaților din 13-15 iunie 1990.

Conform dosarului nr. 2680/1991, trebuiau să se prezinte în față instanței ultimii rămași din acest lot. Să anume: Leiton Cristian, Pavel Cristian, Ifedis Nicolae, Mihai Marian, Ionica Marian, Negrea Dorin, Măzăreanu Constantin, Bută Mihai Klepper, Drăgoiu Dănuț – decedat, Borojin Ghizela. Acuzația era ultraj, iar partea civilă Stefan Olga.

ECONOMIE

ILIE ȘERBĂNESCU

Între cursul pieței negre și cursul bancar diferență nu este de cîteva sute de lei, ci de cîteva luni

• Această afirmație, pe loc de titlu, reprezintă o constatare a experienței de doi ani și jumătate în liberalizarea în jumătate de măsură a prețurilor și cursului de schimb valutar
 • Ea ridică întrebarea tulburătoare: de ce cursul bancar nu este lăsat să-l atingă pe cel al pieței negre, dacă tot s-a dovedit clar că îi calcă oricum pe urmă? • La ce (sau mai degrabă cui) folosește acest decalaj de cîteva luni? Balcanizările da, dar în nici un caz eficiențării economiei •

Deznodământul în conflictul guvern-sindicate a fost comentat în fel și chip, mergind de la înșelătoarea apreciere ca victorie a sindicatelor pînă la complet opusă dar la fel de înșelătoarea interpretare ca o victorie a guvernului. În ambele cazuri nu poate fi vorba de cineva care înțelege că de căt cum stau lucrurile în economie. În primul caz, ar însemna că guvernul ținea pitită o rezervă în punță, pe care însă sindicalele l-au obligat pînă în final să o scoată pe masă, salariații urmând, fără de ceea ce li se propuse, să obțină mai mult. În al doilea caz, am avea de-a face, dimpotrivă, cu un succes al actualului executiv în planul credibilității ori eventual al prelungirii prezentei sale la guvernare.

• Numai false victorii

Nu mai că sindicalele au dobîndit, de la un guvern slab, ceva peste posibilitățile actuale ale economiei, cu unicul rezultat pentru salariați că o inflație suplimentară le va anula rapid ceea ce depășește aceste posibilități. Pentru guvern, credibilitatea este grav afectată, căci a acceptat angajamente fără acoperire economică, devenind răspunzător de inflația suplimentară care va izbucni pentru a compensa ceea ce economia nu poate duce. Iată că nu s-a obținut de fapt nici o victorie, înregistrindu-se doar pierderi.

Este și acesta unul din efectele perverse ce pot fi trecute în contul fostelor subvenții de preț la produse și servicii de consum. La fel este pulsul inflaționist la care încă de acum astăzi în urma retragerii acestor subvenții. Pe lîngă creșterile firești de prețuri la produsele și serviciile în cazul cărora s-a renunțat la subvenții, sunt consecințe la celealte produse și servicii scumpiri cel puțin în parte greu explicabile altfel decât prin încercarea multor agenți economici de a nu scăpa prilejul să profite pur și simplu de climatul de majorare.

Măcar dacă, însă, aceste creșteri ar rezulta din asimilarea, de neevitat în economie, a devalorizării cursului leului, atât a celei intervențe de la ultima "campanie" de absorție în economie și cursului valutar pînă în prezent, cit și, de recomandat, a celei anticipate a se produce prin efectul inflaționist al retragerii subvențiilor. Aceasta pentru a aduna într-un poate mai substanțial dar ultim mare val de creștere de prețuri efectele jumătăților de măsură practice, spre nefericirea noastră, pînă acum, atât în ce privește liberalizarea prețurilor, cit și liberalizarea cursului monedei naționale. Asupra unei asemenea necesități autorul acestor însemnări, ca și alți economisti, a atras atenția, argumentind cu faptul că ar fi singura soluție de a nu se pierde șansa pe care retragerea subvențiilor o oferă de a se scăpa de hiperinflație. Din păcate, nu este

nicidecum vorba de așa ceva. Căci aceasta ar fi însemnat ca guvernul să fi dat semnalul decontării importurilor de energie cu un nou curs, nu cu cel de acum cîteva luni cu care se operează.

• O liberalizare valutară chioară și șchioapă

Nici un învățămînt nu pare să se tragă din experiența total negativă, economică și socială, a modului în care a fost făcută liberalizarea prețurilor, ca și liberalizarea cursului valutar. În această ultimă privință s-a excelat în jumătății de măsură. Liberalizarea cursului valutar nu numai că a întîrziat nepermis, demarînd cu mult după liberalizarea prețurilor interne, dar a și

oficial și nicidecum vreodată cursul de pe piata neagră să fi fost acela care să-și fi intors față spre cursul să-i zicem "oficial". Să încă și acum nu este aplicat generalizat și "la zi", potrivit regulii firești. În aceeași încercare de a se ascunde necompetitivitatea unor produse și neviabilitatea unor întreprinderi sau sectoare. Mai mult, absorbiția în economie a modificărilor de curs este făcută în campanii, în salturi și în extremis cînd nu se mai poate, nefiind lăsată să se desfășoare lin, de la sine, prin însăși decontarea în sistemul de stat a oricăror intrări din import la cursul zilei, nu la cel indicat de guvern.

Straniu este însă altceva. Cei mai zgromotoși în a nu se da cumva drumul la curs spre cel de pe "mizerabilă și neonorantă" piata neagră sănt partizanii autoproclamați ai economiei "sociale" de piata, cei ce de fapt nu prea văd cu ochi buni reforma și care consideră că o clică de trădători de

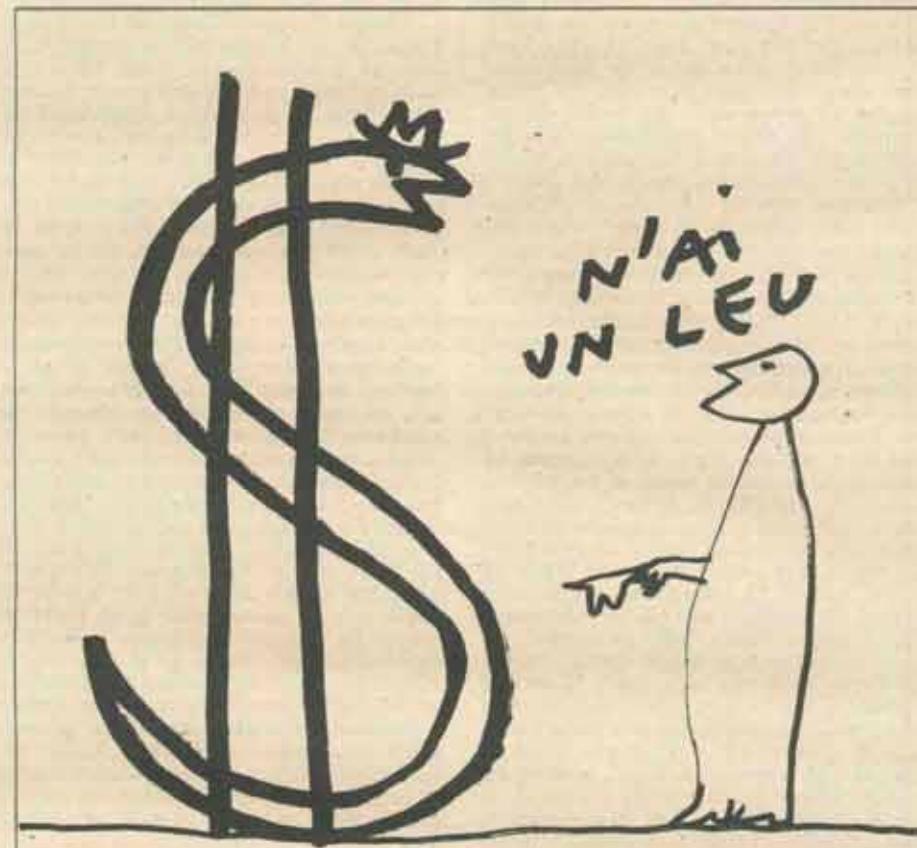
• Cine pentru cine organizează diversiunea?

De o piată valută "oficială" destinată a se fiduli doar administrativ în fața celei negre, ca și de un curs dirijat care nu cumva să-l atingă pe cel de pe piata neagră nu profită nici dezvoltarea adevărului din economie și nici eficiență economică, nici măcar industria, de a cărei protecție se face atât caz, și oricum nu populația, ci numai și numai cei ce au pe mînă valuta și care pot dispune de împărțirea ei, distribuind-o, ca pe oricare marfă în penuria, prin recurgerea la întreg arsenalul de mijloace să le zicem eufemistic "balcanice". Ceea ce, neefemistic, înseamnă spert sau trafic de influență. Să atunci din două una: grijulii de soarta poporului român ori nu-și dau seama că le fac "bancherilor" incriminați un mare serviciu (căci aceștia se pot plinge că nu lasă cursul liber tocmai din cauza presiunii antireformiștilor din parlament și din executiv), ori vor, de fapt, să le ia locul la comanda împărțirii bucatelor. O a treia posibilitate nu poate fi. Căci nu există o explicație logică a faptului că singura dozeobire dintre cursul să-i zicem "oficial" și cursul de pe piata neagră este nu diferența de cîteva sute de lei, ci decalajul de cîteva luni. Primul tot la cel din urmă ajunge, dar după cîteva luni. Să dacă n-ar fi cineva interesat, indiferent de pe ce poziție de profitor pe rol sau, dimpotrivă, de aspirant în ținerea cursului bancar în întîrziere cu cîteva luni față de cel de pe piata neagră, atunci de ce nu este lăsat primul să-l atingă pe ultimul dintr-un foc, căci tot acolo se îndreaptă, după cum arată înexorabilă tendință. Reformist sau chiar antireformist, orice om de bună credință nu poate cere decât un singur lucru: unificarea autentică a cursurilor leului, pe baza cererii și ofertei realmente existente, prin absorbiția într-o piată unică a actualei piețe negre, de fapt prin acceptarea și asimilarea cursului de pe aceasta. Căci să fie clar: mecanismele de corupție, mită, trafic de influență și deturnare de fonduri spre buzunare personale operează nu pe piata neagră, ci pe piata "oficială", tocmai în legătură cu "întîrziatul" curs bancar.

• Dacă nu pentru reformă, măcar împotriva corupției

Dacă nu se acceptă argumentul înaintării spre reformă, măcar nu se poate respinge argumentul combaterii balcanismului într-unul din cele mai importante fiefuri ale sale. În ciuda tuturor durerilor – dar numai aparent suplimentare –, avantajele ar fi fără echivoc: răpindu-se speculanților anglo-siști sau găinarii de valută obiectul muncii, s-ar abandona măcar ceva din confuzia, înmocinarea și balcanizarea economiei, în favoarea transparenței, eficiențării și europenizării economiei. Doar o funcționare normală a pieței poate zdruința balcanismul; încercind să se substitue pieței, autoritatea statală nu face decât să ajute să inflorească.

Prilejul oferit de retragerea subvențiilor spre a se scăpa de inflația rezultând din jumătățile de măsură în liberalizarea prețurilor este ideal de a fi folosit pentru a face același lucru și cu inflația generată de jumătățile de măsură în liberalizarea cursului de schimb. Din păcate, fie dintr-o regreteabilă necunoaștere a mecanismelor economice, fie din și mai regretabile interese politice sau chiar "materiale", cursul bancar va fi probabil ținut blocat în actuala perioadă, exact cînd ar trebui să i se dea drumul. Să, culmea, ni se va spune că se face un bine țării, cînd de fapt se va face un râu.

fost imaginată în sine chioară și șchioapă. Al doilea ochi și al doilea picior continuă să lipsească. Păcătuind prin desconsiderarea trufașă și nejustificată a singurei piețe valutare adevărate din România – cea neagră –, mecanismul valutar a fost conceput și construit de la început să funcționeze în paralel cu această piată, esuind în a rămîne mereu în umbra și sfidarea ei. Nici acum cursul nu este lăsat liber, ci este menținut administrativ – din cînd în cînd cu îndărătnicie –, parcă expres să nu ajungă cumva la nivelul celui de pe piata neagră. Deși, mai mult decât evident, s-a dovedit în mod permanent că numai acolo se îndreaptă cursul

neam și țără au prăbușit deliberat leul pentru a pune pe butuci industria românească și a o scoate la mezat pe nimic străinilor. Că aceștia nici gînd să se îmbulzească – nu mai are importanță. Cei mai vizuați de incriminări sint actualii factori de decizie și execuție din sectorul bancar, care sint făcuți direct răspunzători de degringolada leului. Ca întotdeauna însă, marii noștri grijulii de soarta poporului român (bineînțeles cu trei "R") fie inscinează o fabuloasă diversiune politică (dacă înțeleg cum stau lucrurile), fie sint victimă unei la fel de fabuloase diversiuni (dacă nu înțeleg deloc cum stau lucrurile).

RALUCA STROE BRUMARIU, ALEXANDRU GANEA

SCANDALUL VA RĂMÎNE NUMAI ÎN COLOANELE

în după-amiază zilei de 21 aprilie 1993, dl. Florin Georgescu, ministru de Finanțe, anunță schimbarea conducerii Gărzii Financiare. Nemotivată, această schimbare îi viza pe comisarul general și pe cei trei adjuncți ai săi. Substratul parea a fi aservirea instituției de către FDSN, parte a unui plan mai amplu de plasare în funcții importante a unor persoane fidele partidului – ce definește o majoritate relativă în Parlament. „Apreciez schimbarea conducerii Gărzii Financiare ca o manevră politică”, declară în scris, la 22 aprilie, dl. Radu Horthopan, cel care, doar cu o zi în urmă, mai era comisar general adjunct al Gărzii.

In 5 mai, gen. Florică a fost audiat de membrii Comisiilor de apărare, ordine publică și siguranță națională din Senat și Camera Deputaților, după ce sesizase comisiile respective, pe cind era în funcție, despre obstrucțiile Poliției economice și Serviciului Român de Informații. Deși nu toate documentele scrise și înregistrate pe casete video aduse de gen. Florică au putut fi prezentate, s-a hotărât atunci crearea unei comisii de anchetă, o solicitare în acest sens fiind înaintată Birourilor Permanente ale Camerelor Parlamentului. Până la data redactării acestui articol (17 mai), formarea comisiei n-a fost luate în dezbaterea forumului legislativ. Totuși, astăzi la ora 18, Birourile Permanente ale Camerei Deputaților și Senatului îi vor audia pe președinții comisiilor de apărare în vederea începerii demersurilor pentru înființarea comisiei de anchetă. O parte din raportul fostului comisar general a ajuns în posesia presei (a

Generalului
n-are cine să-i scrie?

Cum să nu. „Senzaționalele dezvăluirile ale d-lui gen. mr. Gh. Florică, fostul comisar-șef al Gărzii Financiare”, titrizează „Evenimentul Zilei” în mai multe numere, lulinându-i la rind pe cei nominalizați în raport: Florin Georgescu, George Ioan Dănescu, Trită Făniță, Viorel Hrebenciuc, Ionel Roman, gen. mr. Costică Voicu, Octavian Andronic, Cornel Dinu, Corneliu Gorcea (ministrul secretar de stat în Ministerul Finanțelor), Gh. Bădescu (director general adjunct al Direcției Generale a Vâmilor), Cico Dumitrescu (șef de direcție în MI), Elena Stoian, col. Gh. Mureșan (adjunctul comandanțului U.M. 0215 – Serviciul Secret al MI), col. Stoian Rusu (fost comandanț al U.M. 0215), Ion Mihai Popa (ministrul secretar de stat în Ministerul Finanțelor), gen. mr. Dumitru Marcu (prim adjunct al d-lui Măgureanu), col. Marin Agache (șeful Direcției Financiare a SRI). Din cind în cind, ziarul anunță că oferă drept la replică și că documentele au parvenit redacției „din surse strict parlamentare”.

De un patetism intruchipat deplasat, „România liberă” din 8-9 mai supratrează astfel: „Cu mii de curăță și au facut apariția, în sfîrșit, incoruptibili”. „Corupția și pirateria economică au fost denunțate” – sună titlul. Alături, inconjurat de cuvintele „Pirați tranzipați”, se uită la cititorii chiar un pirat, bărbos, cu părul legat într-o basma și cu inevitabilă bandă neagră pe unul din ochi. Dl. Petre Mihai Băcanu consideră Garda Financiară „un ideal al incoruptibililor”, prezentând pe întreaga pagină „documentele incriminatoare ale Gărzii Financiare, despre imboldări din revoluție și ocroritorii lor”.

Aceleași cazuri sunt publicate și în revista „Expres”, sub titlu „Statul de drept pările din toate încheieturile” (nr. 19/11-17 mai 1993).

În „România Mare” din 14 mai, Cornelius Vadim Tudor se plinge că „Florică al nostru a băgat pînă acum groaza în oameni onorabili. Așa-zisele sale dezvăluri facute în fața Comisiilor de apărare ale Parlamentului trădează o lucrătură pe cinstire”. Articolul se cheamă „Uraganul Florică” și din el mai reținem două întrebări pe care și le pune Tribunalul, aflat, după cum afirmă, în război cu propria-i conștiință: „De ce a fost audiat Florică de Comisiile de apărare ale Parlamentului unde, ce coincidență, tăie și spinzură banditul nr. 1 al intregului secol XX din România, Petre Roman-Neuländer? Nu vi se pare că este o luptă deschisă între vechea gardă a poliției lui Babiuc și noua echipă ministerială pe care escrocii lui Roman vor să o compromită public?”.

unei părți a ei, cum ar zice cineva); cîteva zile importante au publicat mai mult sau mai puțin din textul avut la dispoziție. Alte zile au replicat cu virulență. În 7 mai, președinții celor două Comisiilor de apărare, d-nii Petre Roman (FSN) și Radu Timofte (FDSN), au adresat o scrisoare mai multor zile, apreciind că publicarea unor cazuri de corupție și trafic de influență cuprinse în raportul gen. Florică „dăunează începerii, în condiții normale, a activității comisiei de anchetă inițiate de cele două comisii parlamentare”. Patru zile mai tîrziu, gen. Florică trimite „către toate redacțiile ziarelor din România” o scrisoare din care cităm: „Prin prezenta, rog să aduceți la cunoștință opiniei publice că materialele apărute în presă nu sint furnizate de mine”. În final, semnatul apreciază că „cele două comisii la care am fost invitat oficial în ziua de 5 mai a.c. vor verifica și stabili cu multă obiectivitate adevărul”. Evident, presa n-a prea tăcut, aşa incit o privire aruncată prin ziar poate conduce la cîteva concluzii interesante. Unele voci susțin, aşa cum am arătat, că publicitatea facută raportului dăunează unei viitoare anchete; altele – că ea încearcă să impiedice mușamalizarea sau deturnarea problemei, aşa cum s-a întîmplat cu evenimentele din decembrie '89, cu cele din martie '90 sau cu mineriadele. Oricum, cititorul de zile a avut și mai mare ocazia să găsească pe aceeași tarabă gazete care îl glorifică pe gen. Florică și gazete care îl blamează și îl injură. Gros de tot, în unele cazuri.

Nicolae Cristache crede – în „Ora” din 12 mai – că „dezvăluirile domnului general au scopul, pe de o parte, de a ascunde marile dezvăluri, iar pe de altă parte pentru a le preîntîmpina în cazul că ar fi totuși făcute. Dezvăluirile domnului Florică sunt bombe fumigene. Fum și praf, ca să nu mai înțeleagă nimenei nimic” (“Generalul găină”).

„Totul e o cacealma”, scrie și Horia Alexandrescu în „Cronica Românei” din 12 mai. Purtătoarea de standard a luptei contra generalului Florică este însă „Libertatea”, prin Octavian Andronic, unul dintre cei vizati în raport. Pe prima pagină a acestui ziar s-a putut citi, în ultimele zile, titluri ditirambice, precum „Motiunea Florică a fost pusă la punct în laboratoarele -Evenimentul Zilei-”, „Generalul Florică e un escroc”, „Generalul are o firmă cu un arab”, „Haiducul Florică s-a refugiat în munti”. Teza susținută de Octavian Andronic e următoarea: „Infricoșat de avansul dosarului DRUMUL KENTULUI, aflat la Procuratura Generală în fază de definitivare, care îl implică pentru luare de mită, trafic de influență, uz de fals și concurență nelocală, ex-comisarul Florică a făcut un tirguș -Evenimentul Zilei- pentru ajutorul dat de a ieși din acest -clincii- urmă să contribuie la -bunul mers- al ziarului cu suma de 100.000 de dolari”. Nici mai mult, nici mai puțin. Dispune sau nu generalul de această sumă? Unde o ține? La ciorap, sub pernă? În ce mod „urma să contribuie”? „Libertatea” nu ne mai spune. Se dedă, în schimb, la calificative care îl fac pe Vadim Tudor să pălească de învidie: „infractor de drept comun”, „un fel de Fane Spoitoru cu trese”, „Corrado Florică”, „tomnatecul crai”, „candidat la pușcărie”, „un justițiar de trei parale” sunt numai cîteva. Cît despre atacurile la adresa „Evenimentului Zilei”, acestea au și alt substrat. În strada Londra, la nr. 30, se află un imobil cu 50 de încăperi, aflat în inventarul SRI. Instituția cu pricina îl-a închiriat, pe un pret ridicol, unei firme particolare – ESON PROD COM EXIM SRL, avind ca patroni pe Ecaterina Oproiu, Felicia Andronic, Ovidiu Mariana Andronic (soția...), Octavian Andronic, Ioan Octavian S. Andronic, Irinel Liana Ulieru (soția d-lui Nicolae Ulieru, purtătorul de cuvînt al SRI). „Evenimentul Zilei” a publicat o listă cuprinzînd persoane care solicită să locuască în imobil din str. Londrei nr. 30. Ulterior, Ion Cristoju a adresat o scrisoare președintelui Iliescu, din care cităm: „Prin intermediu ziarului „Evenimentul Zilei”, numeroși cetățeni aflați în situația disperată de a nu avea unde locuî să adreseze rugămintea de a lăua o decizie și să face demersurile necesare pentru integrarea acestui imobil în circuitul locativ al Capitalei. Astfel, cîteva

zeci de familii dintre cele mai nevoiașe și-ar putea afla un adăpost”. Interviu de la „Tinerama”, Octavian Andronic neagă că ar fi una și aceeași persoană cu... Octavian Andronic, patron al firmei ESON. Dl. Andronic (ziaristul) susține că raportul cu care gen. Florică s-a prezentat în fața Comisiilor de apărare a fost confectionat de „un fost coleg al nostru, Sorin Roșca Stănescu, la Casa Centrală a Armatei, în timpul banchetului de adio pe care l-a dat dl. Florică”. De altfel, pe două pagini (intitulate „Corupție generală și generalul Corupției”), „Tinerama” publică declarații ale celor acuzați. Evident, toți se disculpă. Mai publică și o „Notă confidențială” (sic!) semnată de directorul general al „Inspeției generale pentru activitatea internă” din Ministerul Finanțelor, notă ce conține declarațiile comisarului Ion Bădescu, care îl acuza pe fostul său șef, gen. Florică, de promovarea unei „persoane incompetentă” în funcția de comisar-șef al Gărzii Financiare Timiș, de anularea unor procese verbale, de acordarea unor „stimulente la diverse persoane din minister” în schimbul furnizării unor „informații din activitatea unor secrete sau subsecretari de stat ori a altor persoane din minister”. Ziaristul Ion Itu afirmează că gen. Florică folosea trei stampe, cu inscripții diferite, existind un „cod” al acestora, astfel încît cei inițiați știau ce tratament trebuie să aplique persoanei care prezinta o hirtie stampimată de gen. Florică sau de adjunctul său, dl. Radu Horthopan. În aceleasi pagini de revistă se publică o copie a unei declarații olografe a unui cetățean străin care afirmă că i-a oferit fostului comisar-șef mari sume de bani, care au fost primite. Declarația este datată 18.01.1992. N-am reușit, cu toată bunăvoie, să descifram numele cetățeanului străin, iar „Tinerama” nu ne-a dat nici o mîndă de ajutor... A promis însă că va reveni...

„Declarații”, „analize” și „măsuri”

Recent investitul Procuror General al României, dl. Vasile Manea-Drăgulin, a declarat în conferință de presă din 6 mai că în perioada imediat următoare va cere respectarea cu strictete a presupunerii de nevinovăție și se va asigura caracterul public în timpul urmăririi penale. Cu aceeași ocazie, d-sa a informat că se află în cercetări 38 de persoane pentru trafic de influență, 117 pentru luare și dare de mită și 17 pentru însușirea de foloase necuvenite.

Care au fost reacțiile la nivelul principalelor partide? Dl. Oliviu Gherman, încă președinte al FDSN, a apreciat „atitudinea generalului Florică” drept „o lovitură de copită”. Dl. Gherman nu prea este de acord cu înființarea comisiei de anchetă, pentru că n-ar face decit să tărgăneze ancheta. Liderul FDSN consideră că acest caz este strict de competență Procuraturii. Ministerul de Interne, Gărzii Financiare și în nici un caz a Parlamentului. Totuși, într-un comunicat al FDSN se afirmă: „Conducerea FDSN este hotărâtă să nu intervînă cu nimic în desfășurarea cercetărilor și să pună la dispoziția organelor abilitate probele și declarațiile solicitate. În același timp, FDSN se pronunță pentru respectarea principiului presupunerii de nevinovăție împotriva acuzelor nefondate și neverificate la adresa unor persoane, împotriva extinderii ilicite a climatului imoralității de la o persoană asupra altor instițuții militare analizate acestora întră în competența Comisiilor de apărare ale

“trebuie să fie anchetate cazurile de corupție dintre 1990 și 1993, cind FSN a adus corupția și a întreținut-o în România. Surpriza constă în faptul că nu a apărut nici un fesenist în cazurile de corupție. Petre Roman a vrut să facă un scandal în presă. Va fi scandal, dar vor intra și cei care l-au declarat. Avem de față ca o intoxicație fesenisto-română”.

Dl. Nicolae Manolescu, liderul PAC, a felicitat presa pentru felul în care a reușit, încă din 1990, să descopere și să prezinte cazuri de corupție și trafic de influență. În ceea ce privește obiectul acestor pagini, dl. Manolescu este cîteva mai optimist: „Nu se poate să fim o țară care îl oblojește pe ticăloși. Să sperăm că, la noi, corupția este incipientă și, asemenea cancerului, trebuie extirpată înainte de a ajunge la metastază”. Mai notăm că dl. Nicolae Manolescu face parte din Comisia de apărare din Senat.

Președintele Iliescu a reacționat tîrziu și prudent, cu toate promisiunile anticorupție făcute în campania electorală. Joi 13 mai, prin vocea d-lui Traian Chebeleu, dl. Iliescu a anunțat ziaristii acreditati la Cotroceni că „a solicitat Ministerului de Interne, Ministerului Justiției și Procuraturii Generale să întreprindă o analiză comună a fenomenului corupției și a măsurilor întreprinse de depistare a cazurilor de corupție, astfel încît reprimarea ilegalităților să se facă cu promptitudine”. Înăindu-ne că ministrul de Interne și alți funcționari superiori din minister sunt acuzați de gen. Florică, nu ne este foarte clar (sau ne este?) unde va duce ancheta cu pricina. Despre comisia parlamentară de anchetă, dl. Iliescu nu spune nimic. Ne spune doar că se va adresa Parlamentului pentru a recomanda accelerarea procesului de legiferare. Pentru „descurajarea fenomenului corupției”, desigur.

Un măr al discordiei:
Comisia de anchetă

Dl. Emil Stoica (FDSN), chestor al Camerei Deputaților, deci membru în Biroul Permanent, consideră că „nu s-au respectat cu nimic procedurile regula mentare”, atât în privința audierii gen. Florică de către Comisiile de apărare, cit și în ceea ce privește solicitarea de constituire a comisiei de anchetă. Pe de altă parte, „noi avem drept de control asupra unor instituții ca Televiziunea, SRI etc., dar în nici un caz asupra Ministerului Finanțelor și a Gărzii Financiare. Este atributul Ministerului de Finanțe să-și rezolve probleme”. Nemulțumirea d-lui Stoica provine din faptul că „un președinte de comisie își permite, fără acordul membrilor comisiei, să invite persoane, generali sau alte persoane, să dea raportul în față unei comisii. Așa ceva este interzis, totuși s-a repetat astfel de fapte în vreo 3 situații și la aceeași comisie. Cel vizat este – mai era nevoie să-o spunem? – dl. Petre Roman.

În replică, dl. Cornel Gavaliugov (FSN), membru al Comisiei de apărare din Camera Deputaților, ne-a declarat că audierea gen. Florică este „perfect constitutională și în perfectă coerență cu prevederile regula mentare. În situația în care sunt de evidențiat niște abuzuri în activitatea MApN, MI, SRI și a altor instituții militare analizate acestora intră în competența Comisiilor de apărare ale

Memoria
Monitorului Oficial
Pe 17 februarie 1992, la îmormântul de acum general Gheorghe Florică a dezvoltat un mic scandal în Senat. Se discuta un proiect de lege privind salarizările, iar generalul să-a pînă că lucratorii Gărzii Financiare nu sînt retribuîti suficient. Neînbutind să convingă, gen. Florică a izbucnit: „Aș cere permisiunea să prezint în fața dvx. acea grupă de parlamentari, de senatori care încalcă legea și mă gîndesc că tocmai aceia sunt cei care se împotrivesc...” (v. Monitorul Oficial partea II-a 18.02.1992). Vicepreședintele de atunci al Senatului, dl. Radu Cămpeanu și alți senatori s-au arătat sceptici de acest spărat și au aplaudat. Toțigii, mai mult de un an gen. Florică a pastrat față. Acum a vorbit. Pentru cîte vreme?

ZIARELOR?

"Parlamentului". Dl. deputat crede că dezvăluirile din presă "au urmat o cale aflată la mare distanță atât de Comisiile de apărare, cit și de gen. Florică, acesta fiind interesat ca raportul său să constituie subiectul unei anchete parlamentare și nu un simplu -scandal de presă". Totodată, ne-a confirmat că anumiți membri ai comisiilor au încercat să-l impiedice pe gen. Florică să-și expună integral raportul. "Cred că acești colegi care au procedat astfel au fost șocați de dimensiunea dezvăluirilor".

Acuzat că s-ar afla în spatele acestei afaceri, dl. Petre Roman se apără indirect, cerind cu insistență discutarea în plenul Parlamentului a rapoartelor întocmite de comisiile senatoriale de anchetă asupra guvernărilor precedente. În privința comisiei de anchetă, liderul FSN este optimist: "Formarea ei trebuie susținută spre aprobare Parlamentului în prima ședință comună. Eu cred că această comisie de anchetă va reuși, cel puțin, să dea un impuls, o voință politică, astfel încât Justiția să se simtă întărită, protejată în acțiunile ei împotriva elementelor concrete de trafic de influență și corupție".

In ceea ce ne privește, nu împărtășim optimismul d-lui Petre Roman. Gruparea

majoritară este împotriva constituiri unei comisii parlamentare, preferind ca ancheta să fie întreprinsă de Procuratura Generală, de Ministerul de Interne și de Ministerul Finanțelor. În același sens s-a pronunțat și președintele Iliescu. Or, raportul generalului Florică arată implicarea, printre alții, a ministrului de Finanțe, a ministrului de Interne, precum și obstrucționile întâmpinate de Garda Financiară din partea Procuraturii, care a blocat dosare importante. Deși s-a vehiculat principiul conform căruia "dacă vrei să înmormintezi o chestiune, înființează o comisie de anchetă", există și opinii contrare. Dacă această comisie va fi constituită din reprezentanți ai tuturor partidelor parlamentare, va fi greu de redus la tăcere. Argumentele ar fi că, spre deosebire de celelalte instituții menționate, un control direct al Puterii s-ar exercita mai greu. În plus, s-ar evita ca anumite persoane să fie și arbitri și jucători.

În pofta altor păreri, continuăm publicarea unor cazuri din raportul prezentat de fostul comisar general al Gărzii Financiare. Aceasta, deoarece – cum spuneam și în numărul trecut – nu credem că dezvaluirile presei "dăunează democrației".

Cu ocazia unui control efectuat de Garda Financiară pe căile de acces spre capitală, au fost descooperite două TIR-uri care transportau ūgari Camel și Monte Carlo, fără documente justificative. Soferii au relatat că fusese contactată în portul Constanța de un anume domn Arafat, care le-a propus efectuarea unor transporturi de ūgari la București, ca destinație fiindu-le indicată parcarea din zona PEKO Pantelimon, unde urmău să fie săptănați de o persoană ce le va preciza locul de descărcare a ūgarilor. Verificările efectuate de Garda Financiară la Constanța au evidențiat faptul că ceea ce se urmărit de către importatorii a fost sustragerea de la achitarea obligațiilor fiscale. Bunaora, declarația vamală de import pentru ūgarile Camel era datată cu o zi după controlarea lor de către Garda Financiară, iar SC Nuaimi, care era trecută la rubrica Importator în declarația vamală pentru ūgarile Monte Carlo, nu a fost găsită la adresele indicate în documentele oficiale. SC Esperando, care apare ca destinatar al mărfurilor, nu fusese înregistrată în Registrul Comerțului. Prin urmare, cele 492.500 pachete de ūgari Monte Carlo și cele 213.500 pachete de ūgari Camel au fost confiscate și vindute la licitație, obținându-se 198.020.000 lei, care s-au vărsat la bugetul statului. Totodată, cazul a fost semnalat în serie Directiei Generale a Vămilor care a răspuns, prin persoana d-lui Gh. Bădescu (director general adjuncț), că au fost efectuate cercetările și că lăcerătorii vamali implicați în această afacere vor fi săptănați. Alte amânante asupra cercetărilor n-au fost oferite. Dl. Florin Georgescu, ministrul Finanțelor, a fost informat în serie în legătură cu acest caz, cu propunerea de a dispune o înțilnire cu factorii de răspundere din cadrul ministerului pentru a se stabili, de comun acord, o formulă eficientă de eliminare a fenomenelor de eludare a legilor fiscale și a reglementărilor obligațiilor vamale. Ca răspuns, dl. Georgescu l-a transmis recomandat verbal generalului Florică să aplice legea.

După confiscarea ūgarilor, Garda Financiară primește o scrisoare semnată de dl. Younes Hussein Mohamad, cetățean libanez, patronul firmei Baeometric IMPEX SRL, care susține că este proprietarul mărfui și solicită ca aceasta să-și fie predată. Ceea ce Garda Financiară a refuzat, invocând probele din dosar. În sprințul d-lui Hussein Younes sare dl. Ionel Roman, secretarul Camerei Deputaților și gen. mr. Costică Voicu.

La data de 12 ianuarie '93, gen. Florică a fost chemat la sediul Camerei Deputaților de către dl. Ionel Roman, care a sugerat reanalizarea situației și rezolvarea ei în beneficiul patronului firmei Baeometric. Dl. Florică a respins această sugestie. La cîteva zile după întrevadere, șeful Gărzii Financiare a primit o adresă cu antetul Parlamentului Român, semnată de deputatul FDSN Ionel Roman, prin care se solicita "o informare referitoare la cazul prezentat de dl. Hussein Younes". Informarea a fost transmisă d-lui Ionel Roman, cu precizarea că nu există nici o dovadă a faptului că dl. Hussein Younes ar fi proprietarul mărfui confiscate de Garda Financiară. Dl. gen. Costică Voicu, locuitorul șefului Inspectorului General al Poliției, a intervenit "pe firul scurt", cerindu-i gen. Florică să predea ūgariile d-lui Hussein Younes.

Ministerul Învățămîntului a ajuns în anul 1969

O adresă cel puțin ciudată a emanat în data de 4 mai de la Ministerul Învățămîntului. Este semnată de dl. Romulus Pop, secretar de stat, și se adresează Inspectoratelor școlare județene. Începînd cu data de 1 mai – se precizează în respectiva adresă – plecările în străinătate ale cadrelor didactice, personalului de conducere, îndrumare și control (inclusiv "excursii sau plecări de grice altă natură") nu se vor efectua decit cu aprobarea conducerii Ministerului Învățămîntului. "În acest sens, inspectoratele școlare vor comunica, în scris, conducătorilor unităților de învățămînt conținutul adresăi și vor urmări aplicarea acesteia. Abaterile vor fi sancționate în conformitate cu prevederile Legii nr. 6/1969 și ale Codului Muncii".

Adoptată de Marea Adunare Națională a Republicii Socialiste România în 14 martie 1969, Legea nr. 6 (Statutul personalului didactic) prevede că "Pentru încălcarea, cu vină, a îndatoririlor ce-i revin", personalul didactic poate fi sancționat, după gravitatea abaterii, cu muștrare, avertisment, retragerea unei gradări, diminuarea salarului, mutarea disciplinară, desfacearea contractului de muncă. La ce sancție s-a gîndit oare dl. secretar de stat? (A.G.)

Intră în scenă și U.M. 0215

La începutul lunii februarie, dl. Hussein Younes s-a prezentat la sediul Gărzii Financiare, însotit de un alt cotidian străin, care s-a recomandat "doctor George", pe post de traducător, cerind să-și fie predate ūgările confiscate. Din discuțiile cu dl. Younes Hussein a reieșit că acesta a fost incurajat în acțiunile sale de colonelul Muresan, angajat al U.M. 0215 (M.I.), care l-a însotit pe dl. Younes atât la dl. gen. Costică Voicu (col. Marcu se afla în cabinet atunci cînd acesta l-a contactat telefonic pe gen. Florică), cît și la dl. deputat Ionel Roman. Se pare că d-nii Muresan și Younes au avut mai multe întîlniri la restaurantul Riviera, care aparține societății d-lui Younes. Dl. "doctor George" a afirmat chiar că dl. Muresan l-a propus să încearcă recuperarea ūgarilor, oferindu-i gen. Florică "o atenție substanțială". Ca urmare a unor informații (mai mult sau mai puțin exacte) apărute în presă în legătură cu "sugestia" d-lui Muresan și a unei discuții telefonice între dl. George Ioan Dănescu și dl. Gh. Florică, la sediul Gărzii Financiare s-a prezentat dl. col. Stoian Rusu, pe atunci șef al UM 0215. Acesta a cerut o informare completă asupra anchetei, afirmind că va raporta ministrului de Interne cazul privind implicarea col. Muresan în "afacerea" Hussein Younes. La data prezentării raportului gen. Florică în fața Comisiilor de apărare ale Parlamentului, nu se cunoșteau măsurile luate de M.I. în acest caz.

In ziua de 19 martie '93, pe șoseaua Chitila a fost descoperit un transport, cu 1.648 baxuri x 50 cartușe ūgări LM, efectuat pentru SC MINOLA SRL București, al cărei patron, conform documentelor prezentate de gen. Florică, este dl. Tardes Paul Petre, fost ofișer de securitate. La control, soferul nu a putut dovedi proveniența lor legală. Prin extinderea controlului la Agenția ROMTRANS s-a constatat că ūgarile faceau parte dintr-un lot care fusese importat de ROMTRANS SA și vindut firmei UZGAR SRL București. Controlul efectuat de comisarii Gărzii Financiare a dus la descooperarea unor grave încălcări ale legii. Astfel, SC ROMTRANS a importat în perioada ianuarie-martie 1993 cantități însemnate de mărfuri care au fost livrate unor societăți-fantomă, nefiind înregistrate la Oficiul Registrului Comerțului. În plus, însemnate cantități de mărfuri (bere, cafea, ūgări, whisky) au fost expediate de SC ROMTRANS Societății TRANSATLANTIC SHIPPING AND TRADING SRL, cu titlul de "protocol". Prin urmare, Garda Financiară a decis confiscarea ūgarilor a căror proveniență nu a putut fi justificată, sesizarea Directiei Generale a Finanțelor publice și controlului financiar de stat București. Casul a fost transmis și Procuraturii pentru începerea acțiunii penale, pentru returnarea de fonduri, abuz și neglijență în serviciu.

Incheierea raportului, gen. Florică rezuma interventiile făcute în acest caz: "În legătură cu acest caz a făcut interventii, interesindu-se direct și solicitând informare scrisă, ministrul Finanțelor, dl. Florin Georgescu; de asemenea, sub diverse pretexte și invocînd competență asupra cauzelor penale, în timpul verificărilor, deci anterior finalizării dosarului de către Garda Financiară – organe din Direcția Economică a IGP ne-au cerut sămîruri (dl. lt. col. Sorescu a afirmat că așa ar fi dispus dl. gen. Voicu Costică). Nemijlocit, asupra cazului s-a interesat dl. secretar de stat Gorcea Corneliu, din Ministerul Finanțelor".

În dezbaterea Parlamentului –

controlul asupra SRI

In timp ce Consiliul European – a cărui condiție principală pentru admiteme țării noastre în rîndurile sale a fost controlul parlamentar asupra SRI – amînă examinarea cererii României de a fi acceptată ca membru cu drepturi depline în acest înalt for european, la București, cele două Camere ale Parlamentului, reunite joi în ședință comună, începeau dezbatările proiectului de hotărîre privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru exercitarea controlului asupra SRI. Dezbatările generale au evidențiat divergențele între punctele de vedere al FDSN și ale Opoziției în privința proiectului. Concret, obiectivele ridicate de reprezentanții Opoziției se referă, în principal, la obligativitatea depunerii unui jurămînt de păstrare a secretului asupra documentelor și informațiilor (încălcarea acestuia atrăgînd ridicarea imunității parlamentare), la exceptarea de la controlul comisiei a acțiunilor SRI în curs de desfășurare și la componenta comisiei. Aici, războul s-a dus, în realitate, între FDSN și FSN, dl. Petre Roman (președintele Comisiei de apărare, ordine publică și siguranță națională din Camera Deputaților) pledind pentru ideea ca viitoarea comisie să fie alcătuîtă din cel mult 7 membri, aleși din rîndul Comisiilor de apărare. De altfel, acesta a și constituit unul dintre amendamentele propuse de comisie, respins prin vot la dezbaterea pe articole. Prin urmare, comisia va fi alcătuîtă din 9 membri (5 deputați și 4 senatori), aleși în ședință comună, la propunerea Birourilor Permanente, după consultarea liderilor grupurilor parlamentare. La același articol (1) este prevăzut că membrii Comisiei permanente de control nu pot face parte, în același timp, din alte comisii parlamentare sau guvern. Ceea ce echivalează, practic, cu înlăturarea d-lui Petre Roman de pe lista candidaților. Acest punct probabil că a epuizat energiile parlamentarilor, deoarece imediat, la votarea lui, dezbaterea proiectului s-a întrerupt – deși nu fusese adoptat decît primul articol – pentru a se anunța compoziția noilor Comisii parlamentare de prietenie. (R.S.B.)

În numărul trecut al revistei au apărut două greșeli: la pag. 2, în scrierea redactorului-dif. Gabriela Adamescu, adresată cititorilor, se va citi, în penultimul paragraf: "... și pe tot în lumea cotidienei sănătății și sefăriștilor" la pag. 9 a revistei, ultima intervenție din grupajul intitulat "Dupa greva" aparține d-lui Dumitru Patriciu (Partidul Liberal), căruia îl cerem scuze pe acestă calo.

Solidarizare cu deputatul Vasile Popovici

Grupul PAC din Camera Deputaților își declară solidaritatea cu greva parlamentară începută săptămîna trecută de dl. deputat Vasile Popovici, ca reacție la modul în care demersurile sale repetate pe lingă Comisia Juridică, de disciplină și imunitate a Senatului au fost ignorate. Reamintim că aceste demersuri au vizat punerea în discuția comisiei a senatorului C.V. Tudor, care l-a acuzat (într-o producătoare) pe dl. Popovici că ar fi "agent al unei puteri străine".

Faptul că însăși instituția parlamentară și organele sale legale favorizează, prin lipsa unei reacții ferme, calomnierea unui parlamentar român este de natură să afecteze profund imaginea și credibilitatea acestei instituții – se arată într-o declarație semnată de grupul PAC. "Chemăm toate grupurile parlamentare și pe toți colegii din Camera Deputaților să solicite un răspuns împede și argumentații Comisiei Juridice, de disciplină și imunitate a Senatului, în speranța că vom putea să, cel puțin, cîteva își asumă responsabilitatea de a tolera și, implicit, de a incura calomnia de o asemenea gravitate, chiar în interiorul celei mai importante instituții politice a statului român", se încheie declarația. (A.G.)

PL se va numi PL-Alianța Liberală?

Datorită respingerii de către Curtea Supremă de Justiție a recursului privind înscrînerea Partidului Liberal, Comitetul Director al acestuia a optat pentru un alt statut juridic, au declarat d-nii Horia Rusu și Valeriu Stoica în conferință de presă din 18 mai a.c. Nou partid nu este rezultatul fusionii PNL-AT cu Grupul pentru reformă și cu PNL-CD, ci continuatorul juridic și politic al PNL-AT, la care au aderat în număr personal membrii Grupului pentru reformă și ai PNL-CD. Conducerea partidului dorește să păstreze deocamdată discreția în privința noii denumiri însă, din surse neoficiale, am aflat că e posibil ca aceasta să fie Partidul Liberal – Alianța Liberală. (O.A.)

VICTOR BABIUC:

“Avem nevoie de echidistanță demilitarizarea Ministerului de asupra SRI, organizarea ca să putem intra în Consiliul

Interviu realizat de GABRIELA ADAMEȘTEANU

• după plecarea mea, dosarul lui Miron Cosma a fost returnat la Poliție, iar dosarul Doina Cornea a fost trimis la Procuratură • pentru cei vinovați de dezastrul tării, prescripția curge doar după decembrie '89 • cred că dosarele

oamenilor obișnuiți trebuie ținute secrete, iar dosarele celor din instituții reprezentative trebuie facute publice •

la noi există astăzi doar dosarele securiștilor tineri • manuscrisele confiscate de la scriitorii arătași pot fi la SRI sau la MAN • dacă nu mai apar și alte documente, raportul generalului Florică și discuțiile în presă rămân simple bombe fumigene • între organele de control ale diverselor instituții există rivalități și gelozii • în România antebelică, Oficiul Național de Turism și Direcția de Statistică țineau de Ministerul de Interne • pentru că

Ministerul de Interne avea și o componentă de administrație publică pe lîngă cea represivă • trebuie să se facă demilitarizarea Ministerului de Interne • dar primul care nu o dorește este chiar ministrul de Interne • diferența dintre un polițist civil și unul militar este că primul aplică legea, pe cind al doilea execută orbește ordinul superiorului • polițistul trebuie să devină un protector • transparența a contribuit în bine în Ministerul de Interne • în procesul Gheorghe Robu – Vadim Tudor, faptele erau cert de domeniul calomniei •

De ce oare generalul Florică nu a venit cu raportul său la Comisia pentru abuzuri, ci la Comisia pentru apărare a Parlamentului?

E o întrebare pe care mi-am pus-o și eu, dar la care nu am un răspuns care să mă multumească. Se pare că ratiunea trebuie căutată în faptul că aceste abuzuri privesc și oamenii din Ministerul de Interne ori din Serviciul Român de Informații. De aceea s-a adresat comisiei care se ocupă de instituțiile cu caracter militar. Eu personal nu cred că trebuie să o lăsăm acolo, fiind o problemă de abuzuri, este normal ca o comisie specializată să o săbăi în vedere. Evident, putem să operăm, dacă este nevoie, cu Comisia pentru apărare, dar în nici un caz nu cred că este admisibil ca noi, Comisia pentru abuzuri, să fim ocoliti în această problemă. Nu este exclusă nici constituirea unei comisii distincte, dar din care să facem parte și noi. Într-o bună tradiție parlamentară însă, dacă se amestecă Justiția într-un anumit domeniu, Parlamentul nu și mai constituie o comisie de anchetă. Dacă și-a constituit-o, ea își începează activitatea. Numai după ce Justiția termină ce a avut de făcut în Parlament, dacă mai este nevoie. Dl. procuror general Manea Drăgulin a afirmat în presă că Procuratura să-să sesizeze din oficiu să examineze elementele pe care le-a pus la dispoziție dl. general Florică. În atare situații, cred că Parlamentul ar trebui să aștepte ca Procuratura să-si termine activitatea. Altfel, se amestecă legislativ în problemele Justiției.

Dar, de trei ani, Procuratura a terminat ceva?

E o întrebare foarte frumoasă. De doi-trei ani de zile Procuratura n-a terminat deficit lucruri de rutină; dar cele importante, întimpliate în România de la revoluție încocă: cine a tras în noi, mineriada din iunie '90, mineriada din septembrie '91 au rămas într-un stadiu în care nu se știe exact ce s-a făcut, ce mai este de făcut, cine a contribuit, cine trebuie să răspundă...

Guvernul Roman s-a format după mineriada din '91. S-a spus atunci că dacă n-ar fi fost mineriada, probabil guvernul d-lui Iliescu avea o altă compoziție (ceea ce se cheamă azi FDSN). Cam așa ceva.

In ce fel a fost propulsată gruparea Roman de mineriada?

Cred că în acel moment a existat o preocupare pentru a arăta o față care să nu confirme ce s-a întâmplat în București cu ajutorul minerilor. În același timp, premierul desemnat a putut să-și formeze o echipă fără prea multe amestecuri. Aceasta a fost șansa noastră și neșansa celor care ar fi vrut o cu totul altă compoziție a echipei. Cred că tineretea echipei și faptul că erau oameni necunoscuți a dat celor care n-ar fi dorit să iasă ceea ce a ieșit incredere că nu există suficient de experimentații, de versatilitate în activitatea administrativă, deci că am putea fi stăpini. După cîteva luni de zile au început să apară – mai puțin în public, dar noi le-am simțit – nepotrivișurile.

Ați lăsat Ministerul de Justiție cu un cont deja încărcat (cine a tras în noi, plus mineriada). Procuratura nu a facut ce ar fi trebuit să facă, dar dvs. ați facut tot ce se poate?

Am să vă spun ce am încercat să fac și voi aprecia singură. Noi am moștenit și încă avem și în momentul de față o organizare a Justiției străină de tradițiile românești și de tradițiile tărilor democratice, cu o Procuratură distinctă de Ministerul Justiției, nesubordonată practic nimănui. Un fel de a patra putere în stat.

Cuiva trebuie să-i fie și ea subordonată.

N-a fost subordonată decât Partidul Comunist, Securitatea, organul puterii de stat.

A existat un gînd coordonator pentru toate mișările necontrolate sau dezordonate

Dacă Partidul Comunist nu mai e... Mă rog... Din cauza asta nu puteam să dau dispoziție nimănui. Nici prim-ministrul nu putea. Am avut discuții colegiale cu cei doi procurori generali – întîi cu dl. Robu, după aceea cu dl. Popa Cherecheanu – și le-am spus într-un mod foarte amical că ar trebui făcut, așa cum vedeam eu lucrurile. Aș minti dacă aș spune că am întîlnit rezistență înversată în discuțiile avute cu ei. Mi-au ridicat obiecții: că nu avem procurori suficienți, că suntem aglomerati cu o sumă întreagă de dosare, că datele în legătură cu decembrie ori cu iunie sunt insuficiente. Eu nu am pus la îndoială aceste lucruri, mi-a dispăscut însă că n-am văzut o dorință reală de a-i găsi pe cei vinovați. Nu fac proces de intenție nimănui și nu mă îndoiesc că au fost și niște dificultăți reale. Dar de aici pînă la a face atât de puțin (ca să nu spun că n-au făcut chiar nimic) ca să descoperim cine sunt cei care au tras în decembrie, cine sunt cei care au adus minerii în mai, cui au folosit aceste mișcări, necontrolate sau dezordonate (cel puțin la aspectul exterior)... Pentru că n-au fost dezordonate decât private din afară. În realitate, acolo a existat un gînd coordonator. De exemplu, au fost trimiși în judecată numai cei din 13 iunie. Dintre minori au fost depistați foarte puțini și, după cîte său, fără să am datele la zi, au ajuns și mai puțini în față instantane. Dar dacă vrei să clarifici un lucru, trebuie să vezi și prima parte și a doua. Nu cred că putem spune astăzi că stim, din dosarele Justiției, ce a fost în zilele de 13-14 iunie '90.

Nu cred că e foarte complicat să întocmesc un dosar pentru a-i chema în judecată pe actorii principali. De pildă, pe Miron Cosma.

Victor Babiuc
ministrul Justiției în
guvernul Roman,
ministrul de Interne în
guvernul Stolojan,
președintele Comisiei
pentru combaterea
abuzurilor a Camerei
Deputaților

Televiziunii, interne, controlul
Procuraturii Europei"

ților români, au fost dată afară judecători cu pregătire bună, cu coloană vertebrală, și înlocuiri cu oameni de proastă calitate, inclusiv foarte mulți oameni fără studii juridice. După ce facuseră cîteva săptămâni de pregătire juridică erau puși să judece. Or, ei nu judecau după ce spunea Codul Penal sau Codul Civil, ci după indicatiile de la partid, iar dacă judecătorii de profesie care mai rămăseseră încercau să-i indemnă spre soluții normale, în termen mai scurt sau mai îndepărtat erau excluși.

Potrivit imaginii publice, Facultatea de Drept a fost o pepinieră a Securității. Deci foarte puțini absolvenți ar fi terminat studiile fără să-și fi facut între timp legături cu Securitatea. E adevarat?

Nu cred. Eu am terminat facultatea în 1958. N-ă băgă mină în foc că nici unul dintre colegii mei n-a avut legături cu Securitatea, dar sunt sigur că mare majoritate n-au avut. Lucrul acesta poate că s-a întâmplat mai tîrziu, pe traseul profesioniștilor.

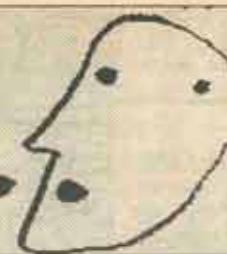
Problema dosarelor nu se discută în acest moment la noi, dar în Polonia (după cum mi-a spus politologul Jakub Karpinski în interviul din "22"), există propuneră ca viitorii parlamentari să declare (înainte de a fi votați) dacă au avut sau nu relații cu poliția secretă. Apoi, ei pot să votați de electorat, dar în cunoștință de cauză. Motivul nu ar fi moral, ci pragmatic: credeti și dvs. că un om cu dosar riscă să nu mai poată fi liber în deciziile sale politice?

Da, aşa este, poate fi sănătaj. Avem elemente și în Parlamentul român (trecut și prezent). Este a doua oară cînd mi se pună această întrebare. Prima oară nu i-a plăcut ziaristului ce i-am spus și nu a publicat. Cred că aceste dosare trebuie să aibă un regim juridic diferit, după persoanele în cauză. Pentru omul de rînd, ele trebuie să rămână secrete. Să nu-i tulbură viața și să nu mai provocă între noi un motiv inutil de agitație, de iritate și de înversare. Dar fiecare să poată să-și vadă dosarul. Trebuie însă un alt criteriu pentru cei care vor să lasă în față – miniștri, parlamentari, judecători la Curtea Supremă, președinte de țară, Curtea de Conturi, instituții reprezentative pentru țară. Dosarele acestor oameni să poată fi făcute publice, pentru că lumea să stie cu cine are de-a face. Dacă după ce dosarul cuiva devine public alegătorii mai cred că omul în cauză este bun să fie ales, bine. Dacă nu, să stea de-o parte. Deși mie mi se pare normal ca el să nu mai incerce să candideze nicăieri. Trebuie să rămână legal publicitatea făcută împotriva legii. (Altfel riscăm să devină un element nelojal de tulburare din partea celor care ajung în contact cu aceste dosare.) Cu aceste compromisuri, se poate găsi o soluție diferențiată și convenabilă pentru toată lumea. Dar nu toate dosarele mai există. Există în schimb dosare contracăuse, inclusiv colaboratori ai Securității inventații, nume false.

Dacă dvs. afirmați aceasta, înseamnă că aveți măcar un exemplu în minte. Doamna, am cîteva exemple. Acum să nu le...

Nici nu vă le cer. Dar există o posibilitate de expertiza a hărției, a cernei" etc., pentru a verifica autenticitatea dosarului.

Este adevarat, dar pînă să se facă analiza apare un dubiu în legătură cu cetățeanul respectiv. Si cu cele care au dispărut ce ne facem? Pentru că acum nu știu cîte ani de zile, din dispoziție nu știu cui, au fost distruse dosarele pînă la nu știu ce dată. Deci la noi există astăzi doar dosare cu securiști mai tineri, cele mai de demult s-au pierdut. După revoluție, toată arhiva Ministerului de Interne, inclusiv a Securității, a fost luată de Armată. După care, a apărut o hotărîre de guvern care a făcut cîteva categorisiri: dosare cu oameni trimiși în judecată, deci condamnați (care se află la Ministerul de Justiție în momentul de față), dosare cu oameni anchetați

Polițistul civil aplică legea, polițistul militar execută orbește ordinul superiorului

Ce credeți că se va întimpla cu Serviciul Român de Informații? Există o presiune în această direcție, legată și de condiția clauzei, referitoare la fosta Securitate.

Da, există presiune, dar în acest caz există și rezistență. Să nu uități că mai există o mentalitate veche: că e mai important să fi sigur de ceva, decât să ai un cîștig incert. Aici se mizează pe faptul că dacă statele au niște conducători, pînă la urmă trebuie să intrâm în relații cu ei – fie că ne plac, fie că nu ne plac. De aceea, pe termen scurt nu vîd schimbările fundamentale în organizarea SRI (termen scurt însemnind pînă la doi ani). Pe termen lung, schimbările se vor face, pentru că în materie de organizare găsim modele verificate în țările democratice, inclusiv în România antebelică. Iar dacă ne uităm la serviciile de informații, descoperim un principiu foarte bine conturat: aceste servicii sunt supuse în primul rînd executivului, pentru că ceea ce fac ele este o activitate de domeniul executivului – cea privind siguranța națională, ordinea de stat și.m.d.

Să atunci în ce fel se poate petrece schimbarea la SRI? Schimbă oamenii?

Si schimbă oamenii, sigur. În orice instituție factorii importanți sunt: structura, oamenii și direcționarea pe care o dă conducerea. O direcționare prost dată de sus este în stare să compromită totul, chiar dacă oamenii și structura ar fi buni.

Să ne întoarcem la raportul generalului Florică. Există posibilitatea ca aceste cazuri să se soluționeze în justiție?

Sunt lucruri destul de fizare că să se poată spune că avem motive să-i trimitem pe acești oameni în fața instanței de judecată. Dacă nu apar și alte documente, înseamnă că am tulburat puțin apele, am mai făcut puțină atmosferă și cu asta se termină. Rămîn simple bombe fumigene, nimic altceva.

Interpretarea curentă care se dă este cea a unui conflict între Armata și

in România antebelică), Ministerul de Interne era un minister civil. Pe lîngă componenta represivă (inerentă), mai există și alta, cea a administrației publice. De Ministerul de Interne tînea și Direcția de Statistică ori Oficiul Național de Turism. Prefectul era numit de sau la propunerea ministrului de Interne. Cetățeanul venea la Ministerul de Interne în primul rînd pentru chestiuni legate de viața lui de zi cu zi, de administrație, nu de partea represivă care face din ministerul acesta o sperioare. Am încercat să mă ocup de ideea de demnitate a ministerului, să fac o structură potrivită între ofițeri și subofițeri (erau și mai săint încă prea mulți ofițeri), am încercat să vîd unde se pot desfășura posturile de militari și să rămînă numai posturi pentru civili. Am încercat să vîd ce este de facut pentru ca să putem trece la demilitarizarea ministerului. Am adus un ministru adjunct, secretar de stat, civil, am avut un consilier civil, am schimbat schema ministerului ca să poată fi ocupate posturile și de civili, nu numai de militari. Dar pentru a trece la demilitarizare era nevoie de mai multe lucruri, inclusiv două foarte importante: schimbarea mentalității legată de nevoia acestui minister de a fi militar și să nu-i facem pe oameni să piardă niște avantaje pe care le aduce statutul de militar (sporuri la salarii, ajutor în asistență medicală etc.). Pentru că viața de polițist e o viață foarte dură, plină de privăruni și de pericole – mai mult decât se știe în public. Si dacă dăm la o parte un grup relativ redus din virful Poliției, sint puțini impotriva demilitarizării. Demilitarizarea nu înseamnă că vor dispara militarii total, pentru că pe stradă vor fi în continuare polițiști în uniformă. Sint și oameni care nu doresc demilitarizarea (se pare că cel care este în fruntea ministerului în momentul de față este primul care nu doresc). După parere mea, în fruntea ministerului trebuie să fie un civil care să aibă ca obiectiv (cel puțin pentru etapa următoare, de un an sau doi) demilitarizarea ministerului. Pentru că între un polițist civil și un militar este o diferență esențială: polițistul civil știe că principalul criteriu după care se comportă este legea, iar pentru un militar principalul criteriu este ordinul superiorului. Miliția noastră socialistă și Securitatea noastră socialistă, compuse din militari, au executat întotdeauna ordinul superiorului. Rarești au fost cei care au spus "nu, pentru că legea prevede altfel". Sint o serie de documente internaționale elaborate pentru polițiști care întotdeauna prevăd că polițistul este obligat să execute numai ordinul aflat în concordanță cu legea.

Cum ați reușit performanța de a fi simpatizat ca ministru de Interne?

Am făcut cîteva lucruri în mod constient: am încercat să-i fac pe polițiști să înțeleagă că ei sunt un mecanism de protecție a cetățeanului. M-am întinut și cu polițiștii de la Capitală, am fost și prin țară. Le povesteam că am vîzut în Chicago o mică statuie cu un polițist ducind de mînă un copil, polițistul apărind ca un protector. Aceasta este idealul care trebuie atins de Poliția Română: să devină într-adevăr o instituție care protejează cetățeanul împotriva celor care încalcă legile și nescotesc ordinea statului. Eu nu m-am erijat în discuțiile cu

polițiștii în profesionist; eu le-am spus că doresc: ei, ca profesionisti, să se comporte într-un astfel de mod încît să ajungă la ce le spun eu. Am spus că vreau liniște în oraș, în București în primul rînd, dar și în toată țara, vreau să nu facă abuzuri, să se poarte frumos cu oamenii și le-am spus că dacă nu fac acest lucru și am reclamații, nu-i iert. Din această cauză am dat afară un număr important de polițiști pentru comportare, alii au fost trimiși în judecată. Nu am cîștigat în memoria (zeci sau sute), de polițiști sănătoși, dată afară, chiar trimiși în judecată în urma ancheteelor făcute de către Procuratura Militară pentru că nu s-au comportat așa cum trebuie, dar au fost destul de mulți. Si cred că un al treilea element care a contribuit la o schimbare în bine în cadrul ministerului și poliției a fost transparentă. Sunt puține secrete în acest Minister de Interne, care a fost înconjurat numai de mistere. În definitiv, ceea ce facem noi interesează pe fiecare cetățean. N-am ce ascunde – nici ce urmărim noi ca obiective, nici cu ce mijloace lucrăm. Sigur că în momentul în care e o chestiune con-

cretă, eu – poliție – n-am de ce să fac public cum mă pregătesc să intervin dacă se întimplă ceva. Să se știe doar că intervin. Si el o să știe că, dacă nu se comportă cum trebuie, e în pericol să aibă de-a face cu mine. Iar pretenția mea nu este de a-l lua la întrebări înainte de a face orice, ci doar să intervin dacă se întimplă ceva. În momentul în care polițistul știe că cea ce face poate fi comentat cu voce tare, poate să apară în presă, poate să-l știe lumea, începe să fie mai atent. Adică transparența servește instituția, n-o deservește.

Pentru mine este stupeifiant cum s-a terminat procesul Gheorghe Robu – Valeriu Tudor.

Si pentru mine. Faptele care erau în discuție sănu potă confirma orice jurist, din domeniul calomniei. Soluția normală era o sanctiune a celui care calomniază. A durat mult prea mult acest proces, iar soluția este, în afara oricărui discuții, eronată. Sper că dl. Robu va face recurs, poate că se va ajunge la o soluție bună. Astfel de precedente nu fac decât să-i incurajeze pe cei care recurg la procedee neoneste.

Au existat presiuni să se mușamaleze cazul generalului Florică?

Nu stiu, dar nu cred că este chiar aşa de ușor de mușamalizat în momentul de față. Mușamalizarea nu se poate face decât într-un singur mod: dacă-l convinsă nu mă scoată și alte documente, alte elemente în sprijinul demonstrației apărute deja în presă. Altfel nu se poate mușamala. Cred eu, în naivitatea mea, dacă văd.

In acest moment, FDSN a facut o declarație privitor la scoaterea în afara legii a partidelor de extremă dreaptă, de sorginte legionară. Vi se pare o soluție?

Imi vine în minte răspunsul dat de domnul Rațiu în legătură cu partidul comunist. Într-țară democratică, ar trebui să acceptăm ideea că orice partid poate să funcționeze. Pe de altă parte însă, noi vedem că, potrivit cu legile noastre, partidele extremiste nu ar trebui să poată funcționa – indiferent ce denumire poartă, dacă sint de stînga sau de dreapta. Stim că în momentele de dificultăți economice, sociale, mișcările extremiste găsesc teren propice. Pentru că au acest avantaj: de a fi mult mai simpliste în gîndire, tranșeză lucrurile cu mare ușurință și mai ales la cei tineri sau la cei nemulțumiți găsesc audiență. Din acest punct de vedere, și mișcarea extremistă a lui Marian Munteanu și alte mișcări extreme care există astăzi în România (inclusiv unele care sint în Parlament), găsesc audiență la oamenii cu o educație mai redusă, cu nemulțumiți mai mari, cu nostalgii de diferite naturi. Eu cred însă că pericolul este mai mic decât se apreciază astăzi. Sint sigur că multă dintre cei care astăzi ar fi dispusă să îmbrățișeze acenstă ideologie legionară nu știu bine nici trecutul, nici semnificația reală ale unei astfel de mișcări. Să nu uităm că și în țările democratice cu tradiție vedem astăzi reînviind, în anumite limite, mișcările extreme. Nu stiu dacă la noi este vorba despre o contagie sau este rezultatul unor condiții locale.

Vă rugă să comentați amînarea întării României în Consiliul Europei.

Admiterea țării noastre în Consiliul Europei este o chestiune care ne preocupa pe toti și ne nemulțumește pe toți prin modul ei de rezolvare. Cred că aici sint două aspecte ce trebuie avute în vedere: unul de fond, altul de tratament. Sub aspectul fondului, nu se poate face abstracție de faptul că cel puțin unele dintre obiectiunile ce ni se aduc, cum ar fi cele privind echidistanța și controlul asupra Televiziunii, demilitarizarea Ministerului de Interne și a Poliției, controlul asupra SRI sau organizarea Procuraturii, sint obiectiuni întemeiate. Toate acestea pot fi însă remediate rapid – subliniez, rapid –, dacă există voîntă politică în acest sens. Nu mai puțin, nu se poate să nu remarc recurgerea la două măsuri în cadrul Consiliului Europei și că ni se aplică niște criterii mai exigeante decât altor țări, cărora nu li s-au impus aceleasi exigențe ca nouă. Cred însă că și aici există explicații, între care aş avansa două: una privește credibilitatea redusă pe plan extern a actualului guvern, de natură să sporească exigențele celor din Consiliu, și a doua – lipsa de prietenii care să ne susțină, ceea ce reprezintă un minus pentru politica noastră externă. Nu mai puțin, sper că admiterea în Consiliu se va realiza că mai curind, ar fi un cîștig pentru țară, dar, cred, și pentru Europa.

Ați spus că cineva care are un dosar de colaborator al poliției secrete nu ar trebui să mai intre în viața politică. Aceasta înseamnă că nu vă e teamă că vreodată s-ar îvi vreun dosar al dvs?

N-ar trebui să se iovească.

Ministerul de Interne. Cred că este corectă?

Între organele de control ale diverselor instituții există pe de o parte o competiție loială, pe de altă parte o anumită gelozie pentru ceea ce fac unii și nu fac alții sau pentru rezultatele pe care le obțin unii și nu le obțin ceilalți. O rivalitate normală și benefică pînă la un punct, devine dăunătoare de la un punct încolo pentru că ajung să se saboteze și să se incerce unii pe alții, pentru că nu cunosc unul să fie mai cunoscut și mai apreciat. Nu este exclus ca și aici să fie ceva de acest gen. Pe de altă parte, aceste rivalități mai au și o altă explicație: Garda Financiară a fost și este mai bine retribuită decât Poliția, motiv din care apar nemulțumiți care degradează raporturile colegiale.

Care sunt opinile dvs. despre Ministerul de Interne, fost și actual?

Ministerul de Interne (atât aparatul ministerului, cit și Poliția) trebuie să fie un minister civil. Avem și aici o structură militară moștenită după modelul sovietic. În țările civilizate și democratice (inclusiv

Studentia – un lux?

Deși zeci de cotidiene, săptămânale și reviste lunare inundă piata presei, spațiul acordat de acestea tinerilor este redus. Dacă adolescentii au o revistă a lor ("Salut") și o rubrică permanentă într-un cotidian ("Tineretul liber"), nu același lucru se poate spune și despre studenți. Revistele care li reprezentau, cel puțin teoretic, au dispărut de mult. În "Tineretul liber" se preconiza o rubrică - "Gaudemus" -, care nu a fost încă lansată. În "Expres Magazin" se încearcă o compensare a acestei lipse prin rubrica "Ce e studenții și ce vrea ei", care are însă apariție sporadică și puțin spațiu. Această ignorare a studenților de către presă și, de fapt, de toate mass-media, nu concordă cu faptul că studenții sunt o categorie socială cu caracteristici specifice și, că atare, ireductibilă la alte categorii sociale. Studenții devin din ce în ce mai numeroși, având în vedere înșinuirea facultăților particolare și, cel puțin ca număr, nu ar trebui neglijați.

Incerind să surprind principalele trăsături ale studentilor ca grup social și problemele cu care ei se confruntă, am apelat la cercetarea "Atitudini, valori și condiții în mediul studențesc" (coordonatori: Cătălin Zamfir, Marcel Doru, Gh. Socol) a Institutului de Cercetare a Calității Vieții, din care am preluat toate cifrele pe care le voi folosi în acest articol.

Motivele care i-au determinat pe studenți să urmeze facultatea sunt, în principal, dorința de a dobândi o profesie intelectuală și atracția pentru viața de student. Avantajele materiale ocupă un loc redus în motivarea lor, situație datorată și faptului că profesiile intelectuale nu sunt asociate cu recompense materiale speciale, atât în raport cu celelalte profesii, cât și unele

Un număr semnificativ de studenți (17%) nu se pot pronunța asupra profesiei pentru care se pregătesc, situație ce se datorează probabil și faptului că pregătirea practică e deficitară în sistemul de învățămînt superior actual, studenții avînd puține posibilități de a veni în contact direct cu viitoarea profesie și de a-și asuma rularile impuse de aceasta.

Dacă seminarile și cursurile sunt apreciate în general pozitiv, situația se schimbă în privința condițiilor de studiu. Nemulțumirea ridicată față de această problemă se datorează faptului că există prea puține cursuri tipărite și acelea care sunt au un tiraj mic și se epuizează rapid, în ciuda costului ridicat. De asemenea, materialul didactic este derisoriu, iar laboratoarele – în facultățile în care sunt necesare – sunt insuficiente. Cea mai mare problemă o au însă studenții care nu învăță în localitatea de proveniență și stau la cămin sau în găzdui. Câmpinele sunt supraaglomerate și majoritatea sunt insalubre, studenții "bucurindu-se" nu de puține ori de compația șobolanilor sau a gindacilor. "Păcat că nu sunt student la biologie, aș avea aici de studiat multe specii de gindaci" (George M., Complex Regie); "La început am fost șocat după ce am văzut un șobolan sărindu-mi peste picioare; treptat m-am obișnuit – ce puteam să fac?" (Silviu P., Complex Grozăvești); "Seara trebuie să fii atent pe unde calci pe corridor, să nu dai peste vreun șobolan" (Alina M., Complex Grozăvești). În aceste condiții, învățătul devine ceva suprauman.

Cu aceste considerații am intrat în cimpul "minat" al problemei:

I. Standardul de viață al studentilor

Acest nivel de viață se încăpăținează să scadă continuu, iar după lă mai se poate spune că s-a prăbușit. Cea mai mare parte a bugetului studenților este destinate alimentelor. Adăugind și cheltuielile pentru imbrăcăminte și chirie se ajunge la consumarea a peste 2/3 din resursele de care dispune. În

medie, un student, astfel încât pentru spectacole, cărți, distracții sănătoase să fie alocate sume modeste. Fără ajutorul familiei, mulți studenți sănătoși nu ar fi în stare să se întrețină în imposibilitatea de a urma cursurile unei facultăți. Această situație este indicată și de proporția de 78% în care studenții estimă că familiile li ajută material, mult sau foarte mult.

fi putut angaja după ce aș fi terminat în al doilea rînd, părîntii mei nu mai au destui bani, așa că va trebui să mă angajez" (Mihaela C., ex-studentă TCM); "Am probleme financiare mari și trebuie să dau meditații la matematică. Așa fac rost de banii pentru pline" (Bogdan V., student Politehnica); "Muncesc ca vinzător într-o consignație, din această cauză de multe ori nu ajung la cursuri" (Mihai R., student ASE). Studenții de la facultățile particulare nu se confruntă, în general, cu aceste probleme, ținind seama de faptul că dacă au posibilitatea de a plăti taxele solicitate de respectivele facultăți, pot acoperi și celealte cheltuieli adiacente. Și în cazul lor familia este aceea care îi susține material. În ambele cazuri, "a fi student" tinde spre un lux pe care nu și-l pot permite mulți. Avînd în vedere numărul semnificativ de locuri suplimentare cu plată la facultățile de stat, facultatea pare să facă mai mult o selecție după criteriul resurselor financiare decit după cel al competenței (valorii).

Un aspect important îl reprezintă percepția pe care o au studenții asupra viitorului, siguranța obținerii unui pos-

decembrie 1989. Semnificativ este faptul că această nemulțumire este considerată de 40% ca una din primele trei surse de insatisfacție în viață. Percepția procesului de democratizare nu este a ceva inițiat deja și perfectibil, ci mai repede a ceva ce este oarecum blocat și nu funcționează din diferite motive. Deși studenții sunt interesanți de politică într-un mare grad, participarea lor efectivă este redusă. Doar 4% sunt membri ai unui partid. "Urmăresc cu interes ce se întâmplă pe scena politică, dar eu n-am încredere în nici un partid; fiecare e preocupat doar de obținerea puterii, prin orice mijloc" (Laura S., studență Filologie); "Cred că orice tânăr ar trebui să fie interesat de ceea ce se întâmplă în sfera politică. Poate m-aș fi înscris și eu în vreun partid dacă n-ăș fi fost atât de dezgustat de luptele pentru putere, care au scindat atitea partide, și de faptul că au ajuns în Parlament oameni analfabeti" (Robert B., student Drept); "Cred că studenții trebuie să participe activ la viața politică; de aceea m-am înscris într-un partid" (George V., student ASE).

(George V., student ASE). Activitatea organizațiilor studențești, deși ar fi necesar poate mai mult ca oricând să fie susținută și perseverentă, pentru a încerca cel puțin ameliorarea situației studentilor, este necunoscută de o mare parte a studentilor (40%) și considerată insuficientă de 25%.

O problemă socială care ar trebui analizată cu atenție este numărul mare de studenți care se gindesc la posibilitatea de a se stabili în străinătate (52%). Aproape o cincime (18%) sunt decisi să emigreze în orice condiții.

III. Relațiile dintre sexe

Proportia studentilor cásătoriti este redusa (8%, din care 2% au copii). Dintre cei necásătoriti, 54% au declarat că au un(o) prieten(ă). Relațiile de prietenie dintre studenți și studente tind să fie stabile. Peste jumătate din ele durează de peste un an. Ei însă apreciază această relație ca fiind: "Durabilă. Am decis să ne cásătorim" (18%); "Durabilă. Ne gindim la o posibilă cásătorie" (22%); "S-ar putea să fie durabilă" (32%). Majoritatea (66%) consideră că aceste legături de prietenie sunt caracterizate de un sentiment de dragoste. Un sfert au declarat că le place partenerul(a) fără a fi înșă vorba de dragoste. În ceea ce privește relațiile sexuale, 58% au declarat că au avut relații intime cu prietenul(a), iar 48% au răspuns negativ. Aceste relații sunt acceptate ca ceva normal, dar majoritatea studentilor consideră că ele trebuie dublate de iubire.

IV. Timpul liber

Timpul liber este apreciat ca fiind insuficient. În general, timpul liber cotidian este folosit pentru a asculta muzică, programe radio sau pentru a citi cărți – ultele decit cele necesare pentru facultate. Ca instituție culturală, cel mai frecventat este cinematograful. Urmează, în ordine, teatrul, muzeele, expozițiile. În ceea ce privește interesul pentru sport, este îngrijorător faptul că el este redus pentru majoritatea studenților.

V. În loc de concluzie

adecvat profesiei. În această privință majoritatea (79%) crede că acest lucru va fi greu. Aceste dificultăți pe care există conștient că le vor avea se doar cează probabil în mare parte rigiditatea sistemului de învățămînt, numărul de locuri acordat unor facultăți necorespunzînd cererii de specialisti în domeniul respectiv. Exemplul tipic este cel al Institutului Politehnic București, care preștează un număr mult mai mare de ingineri decît cel solicitat pe piață. În legătură cu învățămîntul tehnic se mai pune o problemă specială: aceea a necorelařii corespunzătoare a teoriei cu practica, astfel incit mulți absolvenți au greutăți în aplicarea cunoștințelor dobândite în anii de studiu, multe dintre ele dovedindu-se inutile.

II. Atitudinea față de procesele social-istorice

Studentii sunt foarte sensibili la transformările social-politice. Ei manifestă o stare de insatisfacție marcată, făcând referire la evoluția societății din România.

● un sistem de educație trebuie să fie permisiv, dar să aibă reguli bine stabilite ● în societatea de azi, copiii găsesc cu greu un model moral ● intelectualii au cel mai des probleme cu copiii lor ● dintre toate modelele morale, cel mai rezistent este modelul creștin, numai că el e, într-un fel, incompatibil cu economia de piață ● în lipsa unor norme, abundența și libertatea sunt distrugătoare ● în situații de criză ne manifestăm aşa cum suntem ● omul poate deveni ceea ce dorește să fie ●

Educația trebuie să se structureze într-un sistem permisiv, fără foarte multe restricții, dar în același timp cu reguli bine stabilite. Să copilul foarte mic și copilul mai mare și adolescentul trebuie să stie exact ce trebuie să facă și ce nu. Aceasta este principiul de bază al educației.

● În al doilea rînd, ar trebui stimulat aspectele pozitive ale personalității copilului. Foarte frecvent și părinții, și profesorii au tendința de a accentua laturile negative: "nu ești în stare", "ești prost", "ești râu", "ai greșit" și s-a constatat că aceasta dă rezultate dintr cele mai proaste. Cercetători americanii au comparat într-un experiment mai multe stiluri educative - recompensa, dojana și ignorarea: cel mai bun rezultat l-a avut recompensa, apoi dojana. Ignorarea a fost pe locul trei. Se pare deci că principiul pedagogic clasic, în care se sprijinim pe părțile pozitive ale personalității copilului, este cea mai bună variantă educatională. Să am să dă un exemplu, un caz foarte interesant care a venit la cabinetul de psihoterapie. Să întâmpinăm prin '76-'77, subiectul nostru era o fată în clasa XII-a la un liceu foarte bun din București, premiantă în toți ani. În ultima clasă de liceu s-a schimbat profesorul de matematică, noul profesor fiind foarte bun sub aspectul pregătirii de specialitate. Însă cu niște "viciose" pedagogice: înainte de a începe lectia facea o "pregătire psihologică" copiilor, spunându-le timp de cîteva minute că sunt proști, timpiș, că sunt clasa cea mai slabă pe care a avut-o vreodată, că nici unul dintre ei nu va face nimic în viață etc. Apoi se apuca să predea. Credea că în acest fel îl stimulează. Băieți nu-l luau în seamă și și vedea liniste de trecăbu, fără fata aceasta, care era mai sensibilă și avea o anumităabilitate psihică l-a lăsat în serios și n-a mai putut să învețe. A lăsat nota 4 la oral, 4 în extemporal, practic nu mai putea să facă făță. Părinții erau înnebuniți, credeau că are schizofrenie; ea spunea că se omoară pentru că nu mai poate termina școală. Însă directorul adjunct al liceului, tot profesor de matematică, avea curiozitate pedagogică și să oferă să o mediteze. Bănuind că despre ce este vorba, a lăsat-o invers decât profesorul de la clasă, i-a dat să rezolve probleme mai ușoare, a încurajat-o, a lăsat-o și după un timp a văzut că fata se descurcă bine, că este chiar supradotată și blocajul este psihic. Atunci a vorbit cu profesorul de la clasă și l-a rugat să nu o mai asculte la oral, să-i încheie media numai din teză. Rezultatul - media 4 în trimestrul I, 8 în al II-lea și 10 în al III-lea. La ora actuală, această fată este asistent universitar la Facultatea de Fizică. Aceste blocaje emotionale pot duce la tulburări în sfera comportamentului și ele pot fi foarte ușor provocate prin simple sugestii negative.

● Un alt principiu este formarea unui sistem de norme clare și corecte. Copilul are nevoie de un model moral și acesta cred că este unul din aspectele cele mai dure ale societății de acum,

complet lipsită de norme morale, pseudo-morală dinainte e compromisă și altceva nu s-a pus încă în loc. La ora actuală, tineretul este oarecum debosofiat. Mă uitam la copiii unui coleg, foarte buni, foarte dotați, dar care nu mai vor să învețe. Le spun părinților că nu vor să ajungă niște amărți, fără casă, fără mașină ca ei și că alții, care au învățat mai puțin, oduc mai bine. Dintre toate modelele morale, cel care a rezistat pînă la urmă este, totuși, modelul creștin. Într-un fel el e incompatibil cu economia de piață, care îi cere să fie competitiv, agresiv, fără scrupule, dar cred că fără reguli morale tinerii nu pot să se descurce în viață.

Sunt multe sisteme educationale și nici unul nu poate fi absolutizat, pentru că problemele sunt foarte complexe. Am observat, de pildă, că cele mai complicate probleme privind educația copiilor le au intelectualii. Înțotdeauna la noi la cabinet e o affluentă de copii de doctori și de profesori. Intelectualii au tot felul de teorii, care nu întotdeauna sunt corecte. De aceea, de multe ori copiii din familiile mai modeste sunt mai bine educați. Cele mai multe probleme apar acolo unde copilul e unic; în familiile cu 5-6 copii, care nu au adăsi lucruri sănt mai simple. Eu nu pledez pentru mizerie, dar poate că abundența și libertatea în lipsa unor norme sunt distrugătoare.

● Un rol important în procesul educational îl are sugestia. Este destul de cunoscut de specialiști un exemplu din literatura psihopedagogică americană, numit efectul Rosenthal. Un grup de cercetători au aplicat niște teste de inteligență unor elevi din la o școală oarecare din SUA, au prelucrat datele și au trimis înapoi la școală rezultate false, luitând la întimplare niște copii despre care au spus că sunt supradotați. După cîțiva ani au constatat că acei copii erau într-adevăr supradotați. Atitudinea profesorilor față de ei se schimbă, li se acordă mai multă atenție, ca și cum ar fi fost supradotați, ceea ce le-a stimulat performanțele prin mecanisme sugestive. Aceasta dovedește că deputernică este stimularea pozitivă. Dar sugestia acționează numai pedagogic, ci și în sens comportamental. Putem să înnebunim pe cineva sau, dimpotrivă, să-l facem să fie mai sănătos prin inocularea unor idei. Dacă în fiecare zi spunem cuiva că arată foarte râu, pînă la urmă omul chiar se îmbolnăvește. Sugestia acționează foarte puternic asupra funcțiilor fizice și psihice. Niște studenți absolut normali din punct de vedere intelectual și al particularităților psihopatologice au fost legați la ochi și împărțiti în două jumătăți: una că s-a spus că vor fi atinși cu o frunză de urzică, celorlalți cu o frunză neutră, care nu produce nici o iritație a pielii. De fapt li s-a spus pe dos - celor care erau atinși cu o frunză de urzică li s-a spus că vor fi atinși cu o frunză neutră și invers. Într-o proporție semnificativă statistică au apărut iritații pe pielea celor atinși cu frunză neutră și nu au apărut la cei atinși cu frunză de urzică, ceea ce arată capacitatea omului de a reacționa la stimuli verbi. Numai omul reacționează la semnificația cuvîntului, numai pe el îl poate dura cuvîntul. Reîntorcindu-ne deci la educație, se vede că de important este ceea ce li spunem copilului. Copilul nu trebuie terorizat, nu trebuie să i se spună numai ce greșește și ce nu e voie. Spiritul excesiv de critic și dăunător. Sigur, nu sună de acord nici cu educația de tip american, în care copilul e lăsat să facă orice și dacă părintele îl trage o pâină, cheamă poliția pentru "child abuse". Nici aşa nu e normal.

● Un tip frecvent de greșală a părinților este autoritarismul excesiv, care nu permite dezvoltarea normală, armonioasă a copilului. Al doilea tip de greșeli este libertinajul excesiv, care vine în general din dorința de a da copilului său tot ceea ce tu n-ai avut. Dacă tu ai avut privații, probleme, necazuri, ai vrea ca el să nu le aibă. Dacă în plus este și un copil unic, va ajunge la o dezvoltare exacerbată a orgoliului, la creșterea că este

Despre părinți și copii astăzi cu IRINA HOLDEVICI

central universului și va avea o rezistență scăzută la frustrare, se va adapta greu și atunci pot apărea și trasăturile nevrotice. Poate aceasta e una dintre cele mai grele situații.

● Cred că oamenii buni și echilibrați sunt cei pe care viața sau părinții îi învăță că e mai bine să dea decît să ia, pentru că aici spore marele paradox - cu cît dai mai mult, cu atât iezi mai mult.

● Alte greșeli frecvente în discordanță între părinți sau între părinți și școală. Dacă unii îi spun una și altii alta, copilul nu mai are un sistem clar de norme și nu mai știe ce trebuie să facă.

partizanul tehnicilor de yoga, dar totuși ceva adevarat este.

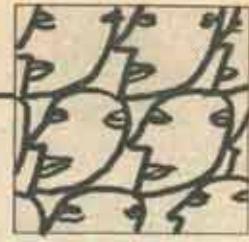
● În timpul dictaturii comuniste se consideră că ereditatea este zero, iar factorul de mediu este absolut în formarea personalității. Ereditatea contribuie în mod incontestabil la formarea personalității. Ereditatea sunt inteligenta, aptitudinile, mai ales cele speciale (muzicale, sportive) - peste 75% genetice. Factorii de mediu contribuie foarte mult la ceea ce noi numim particularități caracteriale și în mai mică măsură influențează particularitățile temperamentele. O particularitate temperamentale este, de pildă, iritabilitatea, explozivitatea, rapiditatea. Dacă cineva este rapid, impulsiv, exploziv, acesta va fi întotdeauna. Sigur că el se poate educa și își poate estompa această trasătură. Se pune întrebarea de unde știi eu care este trasătură și care latura dobîndită. Ce este cineva se constată foarte ușor în situații de criză: la cutremur, de exemplu, oamenii în toată firera, care păreau echilibrați și stăpini pe sine, au sărit pe fereastră, deși știau că și rup picioarele și deși ar fi trebuit să știe că blocul nu se va dărîma. Pentru că sunt impulsivi și nestăpiniți. Criza ne face să ne manifestăm aşa cum suntem, iar educația se poate face numai pînă la o anumită limită. O situație în care iar se vede cum suntem este la volan și conducătorii auto profesionisti știu bine asta. Dacă eu sunt nestăpinită, degeaba mă educ, degeaba mă instruiesc părinții: în momentul în care la volan mă enervez, aceea sunt. În timp ce temperamentul este needucabil, caracterul în schimb este educabil și el se referă la latura morală a personalității, adică la ceea ce noi numim bine sau râu. Eu pot fi impulsiv, dar dacă sunt un "impulsiv bun", care am simțit moral, nu voi face niciodată ceva împotriva eticii, dacă însă sunt un "impulsiv râu", cînd mă enervez iau o armă și lovesc pe cineva.

Noi suntem în același timp și ereditate și mediu, nici una din laturi nu poate fi absolutizată în defavoarea celeilalte. Dacă cineva are talent muzical, dar nu are condiții de pregătire, nu va ieși un muzician și invers, dacă nu are talent, dar are condiții, tot nu va ieși muzician. E greu să dai procente, să spui cît e ereditate și cît mediu, dar cred că pînă la urmă adevarul e undeva pe la mijloc.

A consemnat
OANA ARMEANU

Universitatea "Spiru Haret", sesiunea de examene

AURELIAN CRĂIUȚU

Despre "decepția politică" și riscurile ei

Aflate în mare concurență cu seminariile de științe politice care s-a desfășurat recent la București (și care s-a bucurat, printre altele, de prestigioasa prezență a profesorului Ghîță Ionescu), cele două conferințe de filosofie politică pe care Pierre Rosanvallon le-a tînuit pe 26 aprilie la Institutul francez din București au constituit un excelent prilej de reflectie asupra principiilor și limitelor democrației moderne. Pierre Rosanvallon, director de studii la Ecole des Hautes Études en Sciences Sociales din Paris și autor al cîrora cărți și studii importante de filosofie politică (dintre care să remarcă în primul rînd "Criza Statului-providență" în 1981 și "Liberalismul economic" în 1989), a vorbit la București despre pluralismul politic și despre "decepția politică", două teme extrem de "sierbini" și de actuale și pentru societatea românească. În care pluralismul politic continuă, din păcate, să fie mai mult o formă fără fond (sau, mai exact, o valoare care nu a fost încă internalizată de toți actorii sociali și politici) și în care "decepția politică" cauzată de rigorile și erorile tranzitiei, dar și de lipsa de cultură politică riscă să conduce în final la o devvalorizare totală a politicului în ochii marii masse și la crearea unei distanțe tot mai mari între societate și politic.

Ascultînd atent cele două conferințe ale profesorului francez am realizat încă o dată că, la noi, progresul reformei în viitor apropiat (adică în viitorul care ne "doare" cel mai mult) va fi determinat în mod esențial de un fapt care depășește cu mult cadrul limitat al reformei economice și care coboară pînă la nivelul – adesea insondabil – al mentalităților colective. Mă refer aici la o minimă – dar corectă – înțelegere a adevărătoarei naturi a demo-

crajei moderne, mai exact a principiilor și instituțiilor sale fundamentale, a scopurilor și limitelor sale naturale. O astfel de corectă înțelegere ar putea fi considerată la limită un adevărat bun "intangibil", indispensabil bunei funcționări a unei societăți democratice (după cum tot bunuri intangibile esențiale sunt, așa cum a arătat într-un celebru studiu Kenneth Arrow, și cîstea, onoarea, loialitatea, aflate toate, din păcate, într-un cronic deficit în societatea românească de astăzi, începînd cu nivelul cel mai înalt al puterii...).

Ce ar trebui, aşadar, să înțelegem cu toții în această privință? În primul rînd, faptul că democrația este funciarmente legată de deliberare – de deliberarea responsabilă ce nu se confundă cu o penibilă "cacofonie" a opinioilor personale –, de deliberare comună și urmată de rezultate concrete, într-un cadru organizat legal, asupra celor mai potrivite și mai utile reguli de justă conduită și de justiție, asupra formelor dezirabile de redistribuire socială, de construcție a identității colective și.m.d. Pe urmele lui Pierre Rosanvallon, aș fi tentat să plasez într-o posibilitate ordine a importanței actului deliberării responsabile înaintea rezultatului lui; ceea ce este esențial în această privință este realizarea dialogului politic generalizat și materializat în rezultate concrete, ceea ce înseamnă implicit evitarea monologului și a manipulărilor de tot felul, dezvoltarea culturii civice, a simțului civic și a responsabilității personale, "modelarea" în sens democratic a moravurilor (există în acest sens un fragment antologic în opera lui Tocqueville pe care nu mă pot opri să nu-l citez aici: "Democrația nu-i oferă poporului conducerea cea mai abilă, ci ea face ceea ce conducea

cea mai abilă este adesea incapabila să creeze; ea răspindește în întreg corpul social o activitate febrilă, o forță supradisponibilă, o energie care nu există niciodată în lipsa ei și care, dacă circumstanțele sunt cît de cît favorabile, pot face minuni") – sublinierile îmi aparțin).

In al doilea rînd, democrația trebuie înțeleasă ca un proces și un mecanism de limitare a puterii, de sanctiune a guvernărilor de către guvernati și, nu în ultimul rînd, de invitație a auto-guvernării.

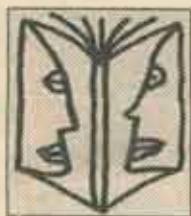
Oamenii învăță astfel treptat să se folosească de drepturile lor politice într-un cadru legal, să le aperă și să le dezvolte în societatea civilă; cu alte cuvinte, ei învăță treptat ceea ce Tocqueville numea atât de inspirat "artă de a fi liber", care se opune oricărui forme de servitute și, înainte de toate, celei mai reale dintre ele, servitutea voluntară (cînd victimă votează în relativă libertate pentru – sau probabilă tacit – călăul și de pînă mai ieri). Altfel spus, democrația este – atunci cînd e autentică – o invizibilă și reușită alchimie a pașunilor și intereselor personale, un ecran protector împotriva oricărui putere absolute.

De aici, însă, și relativa ei fragilitate sau, mai exact, limitele ei naturale. Totuși pentru că este, în principiu, spațiu de libertăți, democrația, împreună cu sferea politicului în general, este funciarmente legată de incertitudine și de indeterminare. Așa după cum remarcă Pierre Rosanvallon, există o incertitudine și o indeterminare relativă în privința regulilor eficiente de reglare a socialului, legată în special de complexitatea crescîndă a mijloacelor folosite în acest scop și a efectelor emergente. Există o indeterminare și o incertitudine relativă în privința identității colective, în privința condițiilor echilibrului social (cum să definiști, de exemplu, justiția socială?) ca și a tuturor celorlalte aspecte normative; în privința limitării disfuncționalităților jocului democratic, dar și a conflictelor sociale (unde să plasezi limita "rezonabilității" a acestor conflicte și disfuncționalității?). A spune că de-

mocrația este funciarmente legată de incertitudine și indeterminare nu înseamnă, însă, a formula o judecată de valoare negativă asupra ei. Există, oricărt de paradoxal ar putea părea aceasta, o incertitudine și o indeterminare pozitivă, care lasă loc libertății și creativității individuale și care tind să reducă opacitatea societății și, mai ales, distanța care o separă de politic în general. Incertitudinea și indeterminarea "pozitivă" sunt, prin urmare, inseparabile de libertatea politică, care este fundamentalul noii "alchimii" sociale (democratice); a încercă să le înălță definitiv înseamnă a atenta la însăși integritatea acestui funda-

ment. Democrația "post-modernă" este, deci, prin definiție nu "originală", ci problematică, ceea ce, de departe de a fi un semn de boala, este – cred – un indiciu al vivației ei. Tranzită din Centrul și Estul Europei vine desigur să adauge o incertitudine și o indeterminare în plus, mai ales prin "explosia" reprezentativității politice în acest spațiu (să ne gîndim doar la mulțimea de partide și de organizații politice ce au apărut în ultimii trei ani în fostele state comuniste, unde reprezentativitatea politică a fost pur și simplu desființată timp de patru decenii și jumătate – sau chiar mai mult!), prin dificultatea marii mase de a înțelege necesitatea și rosturile pluralismului (politic, constituțional și social) și, nu în ultimul rînd, prin marele dificultate de a se raporta la trecutul comunist și de a "administra" imaginea lui. Pierre Rosanvallon nu a menționat încheierea conferințelor sale decit aceste trei caracteristici generale ale democrației "post-totalitare", ceea ce pînă la urmă e un alt fel de a spune că "decepția politică" e un adversar al democrației mai periculos în Est decit în Vest, acolo unde oamenii nu au parcurs – ca noi – pînă la capăt drumul către servitute.

MIRCEA BOARI

Cartierele exilului*

Mi-ă dorit ca lucrarea pe care o prezint să existe într-o versiune românească. În primul rînd pentru că, referindu-se la o realitate sumbră a societății franceze – excluderea, marginalizarea –, ea ar aduce o ajustare binevenită noilor mitologii inteliectualiste privind lumea occidentală. În al doilea rînd, pentru că ea aduce în discuție teme cu profunde implicații filozofice: mecanismele de excludere socială, raportul cu minoritățile defavorizate (de fapt, producția activă a unor astfel de minorități) – într-un cîntăvător, raportul cu Celălalt, un "celălalt" care contravine valorilor dominante, "străinul".

Societatea duală: segregare, marginalitate, excludere

Primul capitol precizează cadrul conceptual în care se desfășoară analiza. Societatea urbană franceză din zilele noastre este o societate duală. Cercetarea ei nu se mai rezolvă în limitele unei sociologii străbătute de ecouri clasic-mrxiste, în termeni de "exploatare", "dominație" (sau nu numai). Conceptul central al reconstrucției analitice operate de autori este cel de segregare: de o parte se află cîmpul social formalizat, codificat, intens structurat – societatea integrată și stabilă; de cîndată parte, ceea ce este "hors du social". În afara socialului – marginalii, excluși. Dihotomia esențială nu mai este cea dintre dominatori-dominati, ci cea dintre inclusi și excluși. Excluderea a devenit problema socială prin excelentă, căci ea este însoțită, indiferent de forma pe care o îmbracă, de violență: pe de o parte, violența respingerii, a izolării; pe de altă parte, violența integrării. Dar excluderea operată de societatea post-industrială este opusă tipului de excludere clasic, propriu societății industriale.

Marginalitatea în societatea industrială

Modelul industrial al societății era guvernat de ideologia muncii. Astfel, individul era identificat după locul ocupat în sfera productiei (generic vorbind), după poziția pe care o detine într-un lanț al "utilității" sociale – deci prin prismă unei imediatități productive. Criteriul esențial de definire era categoria socio-profesională. Grila de lectură a societății era "încadrarea" în muncă. Pe baza acestei reprezentări era construit atât discursul ideologic, politic, cit și cel științific (sociologia muncii a lui Friedmann din anii 50). Munca excede identitatea personală – ei definește subiectul. Aceasta este spațiu în care se concretizează "exploatarea", "dominația", "lupta muncitorilor" și "cuceririle" lor – spațiu social al muncii. În afara lui este spațiu nemuncii, al indivizilor lipsiți de utilitate productivă, și deci de identitatea socială – spațiu marginalității. La limita dintre ele – spațiu-tampon, cu

rol de filtru, al "somajului". În termenii acestei reprezentări, integrarea înseamnă calificare, sindicalizare, încadrare pe un post. Tot ceea ce ține de alte dimensiuni decit cea economică era expediat într-un spațiu confuz și lipsit de rezoluție politică, al "chestiunilor private".

Analiza autorilor arată că acest model al marginalității și strategiile integrative pe care le produce au devenit improprii. Noua marginalitate urbană este costul modernizării care duce la îndepărțarea celor slabî. Alături de lumea "salariată, sindicalizată, integrată și protejată" coexiste un întreg "univers de instabilitate și precaritate".

Marginalitatea post-industrială

In ceea ce privește noi marginali urbani, nu mai este vorba de o situație temporară în afara cimpului muncii. Este vorba de categorii întregi de tineri neînestrăniți și incapabili să se mai inserzeze. "O parte a populației a devenit de nefolosit datorită slabiei calificări. Anii de "somaj de lungă durată" au sfîrșit prin a-i distrugă capacitatea de adaptare și inserție."

De altfel, nici reprezentarea de sine a celor excluși nu se mai face în termeni clasici ai revendicării dreptului la muncă. Ei nu se recunosc în discursul politic de stînga, nici în modelele de socializare tipice colectivităților muncitorești de pînă în anii 60-70. Această situație corespunde diminuării masive a clasei muncitoare franceze (de la 40% din populația activă în 1970 la 29% în 1990). Dincolo de aspectul pur cantitativ, această scădere numerică, arată autorii, duce la erodarea unui întreg sistem de valori, de moduri de comportare, a unui model comunitar.

Noii marginali nu posedă un discurs propriu, nu au revendicări concrete, forme de organizare. Exprimarea lor este în termeni morali, de "drept la existență" și la "demnitate". "Sărăcia" nu este recunoscută ca determinant specific și esențial. Ceea ce aceste grupuri semnalează este fractura dintre două spații sociale – cel al integrărilor și cel al exclusiilor. Clivajul specific societății duale între un "afară" și un "înăuntru".

Noii marginali urbani

Autorii identifică expoziții acestei excluderi prin două categorii de tineri. Pe de o parte sunt generatiile apărute în urma descompunerii "periferiilor roșii", a marilor cartiere muncitorești. Aceștia nu se recunosc și nu vor să-și asume modul de existență al părinților lor. Paradoxal, unul dintre principali factori ai apariției acestor generații a fost masificarea educației. Aceasta a produs un "aparat de selecție și excludere, în care inequalities se cristalizează în chiar procesul de derulare a școlarizării".

A doua mare categorie este cea a tinerilor emigranți: maghrebieni, portughezi, italieni, antilezi. Dar este vorba de a două sau chiar de a treia generație de emigranți, care au dobândit cetățenie franceză, care posedă un înalt grad de asimilare culturală, dar care nu au o inserție socială și economică pe măsură.

In urma unor numeroase analize de teren, autori reușesc să reconstituie imaginea despre lume a locuitorilor "cartierelor exilului". Astfel, aceștia percep realitatea socială ca fiind în "dezorganizare", mediul

social cel mai familiar (de obicei foarte restrins) fiind reprezentat ca strân și ostil, populat de "nebuni", de oameni agresivi, rasisti și neincrezători – drept o jungă. În general, ei sunt integrati cultural, posedînd aspirații "clasei de mijloc", dar se simt alungați. Jocul dintre aceste percepții duce la oscilația între asumarea personală a eșecului – cu o stare de apatie, de negație, de replicare interioară și refuz de a ieși în lume – și o stare de agresivitate îndreptată spre "societatea integrată", furie episodică lăudă formă "răscăalei" urbane. Lipsiți de o ideologie, dominația la care se simt supuși este fără corp, lipsită de concretete, de centru, impersonală. Dominante mai sunt simbolurile "banală", măruntă, ludică, nemotivată, gratuită, diferită de cea "interesată" (care este condamnată), dependență afectivă de mediul sordid în care trăiesc, violență explozivă, consumul de "iarbă" (hasiș) și nu neapărat de "praf" (heroină). Experiența lor de viață este denumită, cu proprii termeni, "la galere" (galera). "A trage la galere" înseamnă a nu ști cum să-ți folosești timpul, înseamnă a fi prinț în relații fugitive, a căuta o slujbă fără a o căuta cu adevărat, a fi delinvent fără a fi unul veritabil..."

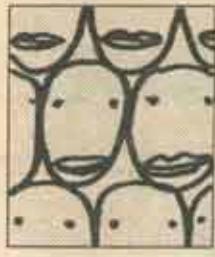
In opinia autorilor, acest tip de existență nu este ceea ce se cheamă o subcultură. Această variantă a excluderii, această ipostază a marginalizării este "cea ce rămîne din viață juvenilă atunci cînd lumea populară nu mai este organizată în jurul experienței muncitorești". "Galera" ar fi deci reziduul rămas în urma dispariției clasei muncitoare și a modernității industriale...

Individualismul expresiv

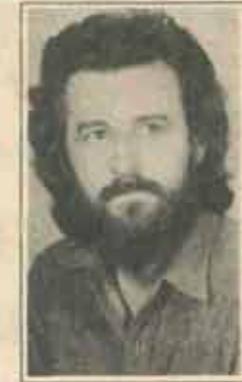
Treptat, odată cu epuizarea epopeei și a utopilor laburiste, semnificantul productivității este dislocat din poziția lui de referință, de criteriu prim de evaluare a subiectului. Ceea ce se dislocă odată cu lumea muncii și a stîngii "revoluționare" este tocmai această reprezentare. În efectele acestei descompunerii sunt vizibile în evoluția recentă a gîndirii sociale și în noile propuneri metodologice: interacționismul, etnometodologia, individualismul metodologic.

Dar, în încheiere, să lăsăm mai bine cuvîntul autorilor: "Astăzi, aceste încercări (...) pot fi definite drept expresie a tensiunii dintre două modalități ale individualismului. Prima este cea a individualismului expresiv (subl. mea), a dreptului de a fi tu însuți. (...). Marginalii vorbesc de demnitate, studenții vorbesc de educație, femeile de corp, ecologistii de natură. Toti aceștia (...) fac apel la filia lor (subl. mea) mai degrabă decit la utilitatea lor (subl. mea) (...). cealaltă fată (este) a rationalismului instrumental și a individualismului de plășă. Această tensiune este în inimă fiecărui actor, fie el inclus sau exclus. În termeni de mîză colectivă, nu este vorba de a distrugă piata și rationalitatea pe care ea o impune, ceea ce cîștigă de fier de care vorbea Weber, ci (...) de a accepta acest conflict și de a-l dezvolta, de a-l pune în centrul reprezentărilor politice (...)".

*François Dubet, Didier Lapeyronnie, "Les quartiers de l'exil", Seuil, 1992. (Tinerii autori sunt profesori la Universitatea Bordeaux II și cercetători la CADIS-EHESS)

VICTOR NEUMANN

EUROPA CENTRALĂ: SEMNIFICATIA ISTORICO-POLITICĂ A CONCEPTULUI

In cartea noastră despre o mul european din zona mediană a continentului¹⁾, apelind (cu precădere) la dezvăluirea rosturilor culturii scrise, introducind elemente de psihanaliză istorică, am sperat să obținem o imagine coerentă asupra unei forma mentis colective. Am observat cu acea ocazie că în regiuni precum Austria, Boemia, Moravia, Slovacia, Ungaria, Slovenia, Croația, Banat, Transilvania, Bucovina, și, în următoarele momente ale istoriei veacurilor din urmă, în Serbia, Bosnia-Herzegovina și Țările Române (respectiv vechiul Regat al României), s-a creat ceea ce am numit o stare de civilizație. Interferențele dintre culturi au fost posibile prin mișcarea de idei, prin "coridoarele" spirituale (favorizate de insăși geografia zonei), facilitând atingerile între obiceiuri, tradiții, comportamente umane, prin răspândirea și înțîlnirea religiilor. Frântata perioadă cuprinzând secolul luminilor și pe acela al naționalităților indică apariția pe harta Europei a citorva mici capitale

esențială a Europei (în genere) la începuturile evului modern (și, în funcție de această reflexie, vom înțelege particularitatele, dar și legăturile mai adințiate dintre Europa Centrală și cea Occidentală) era aceea de a construi, de a răspunde nevoii unei progresii geometrice a cunoașterii, unei teorii valabile a cunoașterii. Era neliniștea cea mare ce cuprinsese continentul în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea²⁾. Dependenta de perceperea adaptării (din mers) la un ritm al descoperirilor, al organizării, al

educației complexe, influența ideilor occidentale prin intermediul Vienei, transferarea dinspre Vest spre Est a citorva din tehniciile de lucru în agricultură, în exploatarea minieră, în industria manufacturieră, deschiderea căilor de comunicație pe Dunăre, mai târziu, construirea căilor feroviari, împreună de stil în arhitectură, nu în ultimul rînd penetrarea catolicismului, creează părți constitutive ale unei civilizații distincte pe harta Europei. Numai că această nouă civilizație se așază pe straturile culturale, religioase și de obiceiuri existente deja în zona amintită. Asistăm la nașterea dublei apartenențe, la coexistență. Uneori, sub forma armoniei. Alteori, sub aceea a dissonanței între modelele adoptate.

În pofta atitudinii conservatoare, se creează ceea ce numim o stare de civilizație mixtă, avind ca temei reciprocitatea serviciilor făcute, plurilingvismul, complementaritatea și interferența dintre culturi, etnii, religii. Se creează o formă mentis colectivă, inițial raportată la casa dominoare, mai apoi independentă de aceasta.

Împărțirea de teritorii din secolul al XX-lea și subordonările datorate interventiilor brutale ale politicii răsăritene, dublate de impunerea unor ideologii complet străine (cazul ultimelor cinci decenii, când zona a intrat sub dominația Răsăritului Sovietic³⁾) au făcut ca Europa de mijloc să subziste doar prin valorile culturale și de civilizație pe care le purta, prin amintiri, prin rolul de apărare jucat de subconștiul colectiv. Sacrificarea Europei Centrale în favoarea marilor puteri, transformarea ei într-un teren de dispută a influențelor⁴⁾ indică încă o dată necesitatea reevaluării conceptului. Retrasarea frontierelor după Tratatul de pace de la Versailles, beneficiind de concursul specialistilor americanii în frunte cu Isaiah Bowman⁵⁾, a avut parte atât de înțelegeri, cât și de disensiuni interetnice și interstatale. Acestea din urmă au ieșit în evidență mai cu seamă în cursul celui de-al doilea război mondial. Lucrurile s-au complicat după 1945, prin sovietizarea regiunilor. S-a creat astfel o și mai mare opozitie la scară continentală. Dispariția Europei Centrale, ca factor mediator între statele lumii, între Răsărit și Apus, n-a însemnat și dispariția civilizației ei. Iată pentru ce studiile geopolitice nu numai că par insuficiente, dar ele pot genera și nedoreite confuzii. De aceea, având în vedere semnificațile furnizate de istorie, geografie, politică și politologie etc., va trebui să le așezăm pe cîteva criterii esențiale. Toate spre a înțelege mai clar "modelul" Mittel-Europa. Eventual, spre a sugera elementele care ar putea fi luate în considerare pentru o nouă structură.

Prin urmare, ce este și ce acoperă conceptul Europa de mijloc? Este el creația naturală, artificială sau de strictă utilitate politică a Casei de Habsburg? Viena, prin iradierile sale, prin centrul politic, administrativ, cultural ce îl simboliza, este ea creația modelului? Sunt semne de întrebare, sănătate pe care le ridică istoricul și politologul, spre a dobîndi mai multă claritate asupra noțiunilor. Interpretarea lucidă introduce în discuție semnificația politică, fără a o absoluțiza. În funcție de politica imperiului, spre pildă (în secolul al XVIII-lea și în prima jumătate a secolului următor), în raport cu sferele de influență ale acestuia, se formează simpatiile, respectiv dependențele. După cum, tot astfel, apar antipatiile națiunilor aflate în proces de emancipare. Programul

cooperărilor erau mai mult sau mai puțin impuse, dar ele funcționau. Astăzi, barierile sunt vamale, birocratice și lingvistice; în cel mai rău caz ele țin de un narcisism etnic, provocat și întreținut de regimurile totalitare sau în curs de democratizare. Toate par să fie surmontabile în condiții de normalitate și în mai mult de statuarea democrației. Integrarea pozitivă este un proces ce presupune consultarea între diversele politici ale statelor zonei și afilarea unei soluții de politică externă unică; o cooperare pragmatică, instituționalizată, presupunând reguli și strategii comune. Cees ce, odată realizat, tinde să devină o structură. O asemenea integrare, în cazul Europei Centrale, se transformă în realitate numai pe fondul în care dispare inegalitatea dintre țările componente. Esențială este, deci, întîi de toate, structura interioară. În sfîrșit, noțiunea ultimă ce o propunem pentru a fi înglobată conceptual este aceea de alianță⁶⁾. Ea vine să arate necesitatea depășirii bipolarității totale; e vorba de raportul Est-Vest și Sud-Nord. Europa Centrală poate complini într-un asemenea context rolul tinzind spre acceptarea transnaționalului, diminuind divergențele polilor. Noua înțelegere și funcționalitate a conceptului ține de definirea termenilor în mod cît mai riguros, permitînd, prin flexibilitatea diplomatică, indicarea priorităților în funcție de evoluția economică, a statului de drept, dar și a mutațiilor mentale.

¹⁾ Victor Neumann, Tentativa lui Homo Europaeus. Geneza spiritului modern în Europa centrală și de sud-est, București, 1991; a se vedea capitolul: "Coridoare culturale" în Europa est-centrală. Cărți și biblioteci în mediul școlic din Transilvania, Banat, Ungaria și Serbia, pp. 147-219; Banatul secolului al XVIII-lea: o stare de civilizație a Europei central-sud-orientale?, pp. 221-245.

²⁾ Pierre Chaunu, Civilizația Europei în secolul luminilor, traducere de Irina Mavrodi, București, 1986, vol. I, p. 397.

³⁾ Milan Kundera, Europa centrală, în "Il Jurnal de letres" (Lisabona, nr. 164/1985, pp. 21-23). Vezi și remarcabilul număr al revistei "Daedalus" (aducind bibliografia la zi în această problemă) dedicat temei, vol. 119, nr. 1, 1990. Semnalăm studiile lui Timothy Ash, Mitteleuropa; Tony Judt, The Rediscovery of Central Europe; Bronislaw Geremek, Between Hope and Despair, sugerind multiple pisti analitice și interpretative asupra paradigmelor Central Europe sau Mitteleuropa.

⁴⁾ Spre a înțelege mersul acestor jocuri, vezi, pentru perioada veche, Fernand Braudel, La Méditerranée et le monde méditerranéen à l'époque de Philippe II, Paris, 1979; Idem, Civilization matérielle, économique et capitaliste, XVIIe - XVIIIe siècle, Tome II, Les Jeux de l'échange, Paris, 1979. Pentru perioada interbelică, vezi Isaiah Bowman, Le monde nouveau. Tableau général de géographie politique universelle, Paris 1928.

⁵⁾ I. Bowman, op. cit., pp. 12-13; tocmai pentru că există asemenea diferențe fundamentale, orice tratat sau înțelegere va întîlni partizani, ca și adversari.

⁶⁾ Vezi, îndeosebi, Pierre Hassner, L'avenir des alliances en Europe, în "Revue française de science politique", nr. 6/1976, pp. 1029-1054 (în cazul trimiterii noastre, pp. 1030-1031).

* Comunicare științifică susținută în cadrul sesiunii organizate de Asociația de Drept Internațional (ADIRI), București 8 aprilie 1993.

culturale (mici în raport cu Vestul): Viena, Buda, Karlowitz, Cluj, Blaj, Timișoara, Cernăuți, Iași, București, Petersburg. Ce înseamnă toate acestea mutații?

Vechile semnificații ale conceptului presupun cunoașterea reperele de viață ale acestor comunități umane, mai ales că unele dintre ele sint într-o devenire continuă, într-o tranziție de "lungă durată". Înțelegind o mișcare lentă dinspre o structură de organizare spre alta, dinspre formele închise spre cele deschise, dinspre tipul de viață colectiv spre acela individual. Adică, într-un asemenea caz, ne interesează ce anume s-a creat ele din nevoie de cunoaștere și de supraviețuire: instituții de învățămînt, lăcașuri de cultură, instituții religioase, politice, economice. Pentru teoretizarea fenomenului, ne va interesa doar rezultanta asemănărilor și deosebirilor între factorii invocați, urmarea a modului cum oamenii s-au raportat la tradițiile lor ancestrale, respectiv medievale, ori cum s-au adaptat înnoiștilor; ce rol a jucat alfabetizarea și dacă școală, ca instituție, reflectă lianțul între mai multe popoare simbolizând o civilizație, o stare de spirit. Problema

BARBU BREZIANU

Arghezi –

uitat cronicar al avangardei

Tudor Arghezi ar fi împlinit, la 21 mai, un veac și mai bine de ani de urcări și coborări – cu ale sale osuțătreisprezece anotimpuri – și ele schimbăcioase, după cum bătea vîntul ori răsărea ori apunea soarele...

Dar în ciuda atitor fluctuații meteorologice, el a fost și va rămâne ca un diamant cu reverberații care mai de care mai strălucitoare și mai surprinzătoare și un tâlmăcitor minunat al artelor.

Una din multiplele sale fațete – lăsată în penumbra de marele poet și prozator – este și aceea de critic și artist plastic – înzestrat cu un bun gust, o intuiție și o bravură afirmată cu o dirjene nemaiînlătărită la noi la începutul acestui secol, dominat de o prea dulce atmosferă trandafirie mic burgheră.

Scriitorul Arghezi era înzestrat (cum singur spunea) – cu ochii unui „vinător de diamante” – ochi capabili să detecteze și să preiașă talentele cele mai complexe, precum și cele abia în față – dar să și demasătă impostura și falsele valori artistice obăduite, promovate și sprijinate de etern mediocritate și anemicile oficialități financiare ale timpului: prin Saloanele Oficiale, comenziile, subvențiile, achizițiile și alte favoruri și hatiruri ale efemerei puteri.

În răspăr cu gustul potentiaților zilei de ieri – Tudor Arghezi a dezălnuit un necrător rechizitoriu împotriva de mult uitătorilor pictori care și îscăleau pinzele cu numele Groapeanu, Kimon Loghi, Alpar, Biju Aricescu, Tincu, Teisanu etc., numindu-i pe totuști aceșia: „flașnetari și bragagi ai urtei”.

Pictura lui Kimon Loghi de pildă se trăgea – precum el scria: „dintr-o sală de culori nesimțitoare și orabe, care, din cind în cind, se varsă peste pînză”, unde se găseau „nesfîrșitele sale jumări cu fonduri de limonadă... E tot ce vrei, dar artă și talent nu e. E bidinea, e bragageria policromă...”. Si totuși – se mira criticul – „fisticurile sale se vind” – ca și pinzele unui alt uitat pre nume Aricescu, care sînt numai „bumbac și cili”...

Cu aceeași inversunătă și pitorească vervă – elogind pe Dimitrie Paciurea – se va ridică însă împotriva sculptorilor mediocri, și îndeosebi împotriva lui Oscar Spaete, pe care-l numea „marele ipsosar, zidarul în marmură, imbecilul imperturbabil”.

ADRIAN GUTĂ

La Londra, despre avangardă, într-un timp al post-avangardei

Două repere au dominat începutul de an expozițional 1993 în Londra: „Gravity and Grace – The Changing Condition of Sculpture 1965-1975” la Hayward Gallery și „Edvard Munch – The Frieze of Life” la National Gallery.

În anotimpul postmodern în care viață, conciliant cu trecutul, indiferent față de vizitor, eclectic, în acest interval de respirație ne/liniștită a post-avangardei, unii se întorc, îță, spre momente assimilate ale avangardei, de la zorii expresionismului (Munch) la mutațiile operate de neo-avangarda anilor '60-'70 în cîmpul sculpturii. Creatorul și teoreticianul afirmă astăzi că au renunțat la obsesia nouului; în context, este poate mai interesant, uneori, să rememorăm diverse etape exploratorii ale vizualității artistice... Cele ce urmează sunt notări fugăre provocate de traseul expoziției de la Hayward Gallery.

Perioada „radiografiată” plastic în amplele spații de expunere de la Hayward a fost extrem de agitată politic și social în Occident. Protestul, atitudinea polemică, răsturnarea convențiilor, nevoia de comunicare și ineditul expresiei erau multiplu îpostaziate. (Neo)Avangarda artistică

tot astfel, va revărsa un noian de invective asupra lui Filip Marin, Matăoanu, Pavelescu-Dimo – toți acești „înși de neant” cum li califică pe fauritori unor „vomituri sculpturale” care, vai, aveau totuși succes la marele public pe atunci cît și azi la Cluj sau la București!

Minia criticului de artă împotriva lui Spaete s-ar putea să alibă și o motivare în plus, având în vedere prețuirea foarte timpurie a lui Tudor Arghezi pentru „sculptorul nostru cel mai personal” pentru care, încă din anul 1912, el nutreia o admirare „fără restricții” – opera lui reprezentând „unda uriașă a lumii care și-a găsit o expresie nouă, o expresie Brâncuși”.

Ei bine, scria Arghezi atunci prin 1913-1914: „din pricina unuia ca Spaete, a unui Filip Marin și a altora din aceeași teapă, Brâncuși, deznăjduit și alungat – a trebuit să-și ia pietrele și să plece”.

„Ceea ce n-a putut fi apreciat în România, va găsi loc într-o colecție străină, pe lîngă clasică” – sculptorul fiind nevoie „să-și ia lumea în cap și să se exileze, să fugă din țara lui unde trebuia să rămîne și să-și răspîndeașă tot mai mult și mai larg talentul – și să se refugieze la străinătate – căci în țara lui moare de foame” (v. ziarul „Seara” din aprilie 1913).

Si aceeași netrebuieție națională pare să se fi petrecut, chipurile, și cu pictorul Pascin – ne spunea mai tîrziu, tot Arghezi – fiindcă Pascin „a încercat și la București, unde, într-o lume subțire, ca o ceară, se ivesc irizări și sfidări susținute, și apucături care gonesc pe fericiții lor proprietari, sufocați de lumina și frumusețea capitalei noastre – «în străinătate»” (s.n.).

Dar să lăsăm aceste tristeță și mitocăni.

Cu același impecabil și real bun gust, Tudor Arghezi, în chiar primele sale cronică plastice din 1898, a admirat fără nici o rezinere pe Luchian, numindu-l „pictorul nostru cel mare” (și despre care el va scrie mai tîrziu, și în mai multe rînduri, pagini de antologică proză poetică și prețuire); după cum, în mod constant, va aduce laude și va impune opiniei publice artistice cîteva neștiute valori, mărturisind fără greș că: „sufragile noastre merg cu Luchian, cu Iser, cu Ressu, cu Pallady” – la care trebuie să adăugăm pe Dimitrie Paciurea, Dărăscu, Francisc Sirato, Jean Steriadi, Elena Popaea, Lucia Demetriade-Bălăcescu, Ion Sava, Eugen Drăguțescu și alți cîțiva... Arghezi a fost o foarte bună călăuză și contribuit la dreapta ierarhie a valorilor, ca și la formarea gustului atât de șovâielnic și dezorientat al amatorilor de artă de la noi – dirijat pînă la el (cu rare excepții) – nu atât de critici autentici – ci mai degrabă de gazetari, publiciști și cronicari improvizati. Abia după el se va ivi pleiaada de critici din noua generație: Alexandru Busuioceanu, Oscar Walter Cizek, Aurel Broșteanu, Wilhelm Beneș, Argintescu-Amza, Ionel Jianu, dar mai cu seamă extraordinarul animator care a fost Petru Comarnescu.

Însă înaintea tuturor acestora se va impune Tudor Arghezi. Rolul jucat de domnia sa îl aşază – ca pe un adevărat precursor – în fruntea avangardei criticiilor de artă, și aceasta cu precădere între anii 1912-1915; după cum, și în literatură, tot Arghezi va fi primul care în 1922 va publica în revista „Cugetul Românesc” (alături de proza lui I.I.C. Brătianu, N. Iorga, Ion Pillat și mulți alții cununiți) pe năzdrăvanul Urmuz cu „Pîlnia și Stamate” și „Ismail și Turnavitu”.

★

Dar nu trebuie să uităm nici inclinarea lui Tudor Arghezi pentru desen. La această îndeletnicire a mai contribuit și faptul că a fost nu numai colegul de gimnaziu, dar și bunul prieten al lui Jean Al. Steriadi, Apcar Baltazar și mai tîrziu al lui Camil Ressu – dar, în primul rînd, realul său talent. Desenul, spunea el, este „schela și fundamentalul artei picturale”.

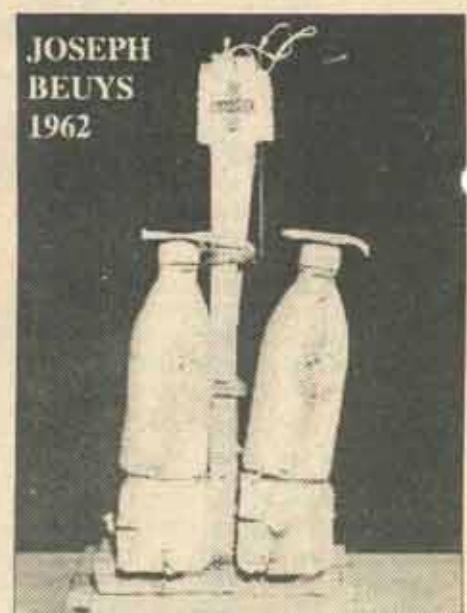
„La 17 ani voiam să mă fac desenator și pictor, mi-ar fi trebuit însă o odaie, șevalet, o canapea, unele... Am renunțat în favoarea unei bânci la Cișmigiu: acolo puteam face poezii...”

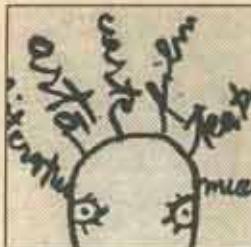
Ca și Baudelaire, Arghezi avea plaivas: avea un plaivas de aur cu care a „smingălit” hirtia – realizând numeroase schițe, desene în creion, tuș, acuarelă și sepia, lucrări apreciate în primul rînd de eclectic colecționar Alexandru Bogdan Pitești, care i-a achiziționat nu mai puțin de 32 de schițe și desene.

Aceste aproape uitate insușiri ale personalității lui Tudor Arghezi – astăzi cînd depășim cele 113 de ani aniversari (și Brâncuși, Urmuz și Pascin sunt prezenti în Expo „Între Avangardă și Modernism”) – credem că se cuvine să le rememorăm.

clasicizante și materiale consacrate ale sculpturii (Merz, Kounellis, Pistoletto, Flanagan, Paolini, Smithson, Long, Nauman, Panamarenko, Broodthaers, Sonnier). Uneori, instalatia pare să anunțe, în debutul anilor '70, eclectismul, „excursiile” dezinvolte în istoria artei și ironia ca atribute ale postmodernismului (Fabro).

„Rana” deschisă în trupul Sculpturii, în perioada circumscrisă de manifestarea de la Hayward Gallery, s-a mai închis între timp – să ne gîndim de pildă la revitalizarea sculpturii figurative în „cheie” neoexpresionistă inițiată de Noi Sălbatici germani. Pe de altă parte, instalationismul, amplificat în efecte de mijloacele video-audio ale erei electronice, este puternic și azi, constituind un fel de expresie actuală a unui mai vechi ideal: sinteza artelor.

ACTUALITATE CULTURALĂ

FLORICA ICHIM

"Cel mai iubit dintre pământeni"?

"Domnișoara Aurica" a făcut din Șerban Marinescu un regizor pe care poți paria. A urmat "Cei ce plătesc cu viață", după Camil Petrescu, un eșec. Timorat de ideea prizei cu realitatea directă sau poate programatic, Șerban Marinescu ecranează din nou o operă literară. De această dată un roman cu sute de mii de cititori. Să se cindă începătarea pentru "Cel mai iubit dintre pământeni", film turnat după opera lui Marin Preda, sătem prevenit că nu este vorba despre o cronică fidelă (n-ar fi pretins nimănii neapărat aşa ceva), ci de o transcriere cinematografică în spiritul autorului.

De la vizionarea filmului ne tot întrebăm ce o însenmînd pentru realizatorii săi spiritul lui Marin Preda. Oare spiritul autorului înseamnă să faci din Victor Petrini, personaj ale cărui mișcări de conștiință se raportează la istorie, un insablic, cu trezări vagi de umor și cu o revoltă exprimată la sfîrșit în viol și crimă? Să fie acest spirit obsesia erotică tradusă în nenumăratele scene de sex? Citește universul concentraționar, acesta se reduce la opresiunea exercitată de cîteva personaje (este drept, abiecte și inculte), dar care se reprezintă doar pe sine.

Cînd apără romanul, cei care traversaseră inchisorile comuniste au rămas impresionați cît de aproape ajunse Marin Preda, fără să trăiască dramatica experiență de înțelegere a fenomenului. Deși o tacere cumpălită îl acoperă de decenii, din cîteva amintiri scăpăte de Ion Caraion, Marin Preda refacuse imaginea reală și cuprinsese dimensiunile ororii. Cu atât mai socant ne apare lagărul-fictiune imaginat de Șerban Marinescu, după ce avem acum la indemînă mii de pagini de

memorialistică, documentarul "Memorialul Durerii", expoziții, mărturii directe.

Dar dacă facem abstractie de carte (la care realizatorii ne-au dus cu tot dinadinsul) și privim filmul ca atare, rămine povestea unui intelectual cu un destin absurd, pus în situații nepotrivite naturii sale, dar care reușește o adaptare. Iși potrivește cuvintele cu lumea suburbană, subumană în care se mișcă, își plătește politile cît îi stă în putere și se arată pe sine în calitate de supraviețuitor. În fapt, ne aflăm în fața unei reproponeri de clissee. Oamenii răi ai Siguranței interbelice din filmele cu ilegalisti ajung prin aceleasi soluții comportamentale oamenii Securității. Interpretul acestora nu pot, nici ei, scăpa de clissee, oricătră strădanie ar depune (excepție face, ca de atâtea ori, Victor Rebengiuc). Cel mai grav lucru mi se pare, însă, tenta de vulgaritate ce acoperă oameni, fapte, trăiri, istorie. Nici Ștefan Lordache nu se salvează, deși stăpînește cu siguranță filmul de la prima la ultima secvență ca suport al naratiunii, deși toate planurile săn concepute spre a-l pune în valoare și impune. Dacă am reușit să-l uită pe Petrini (ceea ce carteau ne-a spus despre el) și să privim numai prestația actorului în afara lui Marin Preda, atunci am putea vorbi pe alocuri despre performanță. Același lucru l-am putea spune și despre imaginea filmului în care regăsim calitățile recunoscute totdeauna lui Călin Ghibu: eficacitatea stilului, grătie perfectei stăpîniri a tehnicii, simbul utilizării decorului, expresivitatea prim-planului și în plus o undă de poezie.

S-ar putea ca filmul să aibă succes, pentru că dă iluzia sincerității. Dar numai atât.

DAN PERJOVSCHI

CU GETA BRĂTESCU ÎN GRĂDINĂ

Orice comentator grăbit ar putea forța, în cazul expoziției de fată, comparații livrești: anotimpuri, grădini filosofice, trasee inițiatice, natură suverană etc. Geta Brătescu evită însă locurile comune, conceptul general este cel al ideilor abstracte, inteligente, sentimentul e bine strunit.

Grădina Getei Brătescu este rodul unei munci temeinice de cîțiva ani, în care concepția fiecărui obiect e subsumată atmosferei generale, deși fiecare lucrare e creată să reziste independent. Combinăția între clasic (îi se dă fiecărei lucrări importanța cuvenită) și modern (atmosfera de instalație ambientală) creează o tensiune pe care artistă o controlează în totalitate.

Grădina artificializată. Poezia, romanticismul, omul-care-contemplă-natura etc., sunt evitate, grădina e supusă geometrizării și e atacată din unghi ironic: "Flora", singura lucrare vizibilă antropomorfă, e un "citat" după nudul-in-peisaj-impresionist; femeia aici însă se autocontemplă într-o oglindă și-sfonață, de staniol. La picioarele Florei, un obiect ciudat, construit din sute de betisoare înspite într-o sfără – poate fi un miri-apod, un arici sau orice altceva care înțeapă.

Grădina de hirtie. "Lucrări în hirtie" și-a denumit artistă expoziția. Să nu greșește. Hirtia e, la Geta Brătescu, un mediu exemplar. Se lucrează cu substanța hirtiei și nu cu suprafața ei. Lucrările devin obiecte, deși nu ies în tri-dimensional. Clasic, lucrările rămân lucrări, dar își schimbă caracterul, devenind un fel de colaje-sculpturi.

Grădina care se răsfolește. "Fiecare lucrare își găsește numărul ei." Semnul inițial fiind minimal, prin repetare se întregește. Lucrările pliate, armonice se întind și se compri-

mă, repetând obsesiv afirmatia inițială. Obiectele devin obiecte muzicale. Geta Brătescu prelungește ideea filei de carte. Filă peste filă.

Grădina ironică sau ironia în grădină. Pe lîngă Flora, pliantul intins pe jos cu paisprezece grădinari, 14 grădinari culcați sub 4 forme din hirtie, care ar putea fi 4 mătuși.

Grădina fără anotimp. Deși sunt diferențe semnificative între lucrări, unele fiind exploziv colorate, iar altele mochite, uscate, timpul e absolvit. Grădina artificializată nu cunoaște anotimpuri naturale, ci stări mentale.

Starea de Grădină. Grădina e, aici, o stare mentală. E artificial construită pentru a fi un loc de reflectie. Un loc mental pentru reflectie mentală.

Geta Brătescu: "Lucrări în hirtie", Galeria Simeza, mai-junie 1993.

"Puterea culturii – cultura puterii"

În această epocă încărcată de confuzii, nu doar politice, dar și intelectuale, colocviul desfășurat la Oradea în zilele de 5-7 mai sub egida revistei "Familia" și intitulat "Puterea culturii – cultura puterii" a reprezentat o binevenită și interesantă întîlnire de "limpezire". Întimplător numai în aparență, majoritatea participanților – Radu Enescu, Ștefan Borbely, Ion Simuț, Tiberiu Ciorba, Bedros Horasangian, Ioan Moldovan, Liviu Ioan Stoiciu, Alexandru Vlad, Andrei Cornea, Florin Ardelean, Ioan Muslea și, last but not least, Adrian Marino, invitatul special al colocviului, s-au întîlnit pe terenul ceva mai prozaic dar mai ferm al unui suplu rationalism. În forme diferite, colocviul a criticat vizunile fundamentaliste de ordin religios sau metafizic, precum și un tip de romanticism anti-modern, cu trecere în cultura românească din trecut dar și din prezent. Anumite "căzuri" au atrăs îndeosebi atenția, suscînd discuții și intervenții din sală: cazul Noica sau cazul Soljenițin. Dr. Adrian Marino, în conferință sa intitulată "Cultura română între Vest și Est", a analizat extrem de critic dar foarte sagace tendințele de dreapta din cultura română, reprezentate de Nae Ionescu, Mircea Eliade, Emil Cioran sau Constantin Noica, dar și utilizarea actuală a unor doctrine de dreapta în asociere cu ideologia național-comunistă. Deschiderea României către Europa nu este doar o chestiune economică sau politică, ci și una de integrare profundă în atmosfera rationalismului occidental, ale cărui vîrstă rămîn la noi încă firave – îată care a fost, cred, mesajul principal al colocviului de la Oradea.

A.C.

P.S. Organizarea materială a colocviului, asigurată de firma S.C. Ronin S.R.L., a fost ireproșabilă. Încă o dovedă că privatizarea produce nu doar chioșcuri și bisință.

Fundația Friederich Ebert din Bonn, împreună cu Fundația Humanitas, va organiza un seminar cu tema Televiziune și democrație care se va desfășura la Hotel Park, București, în perioada 3-4 iunie 1993.

Seminarul va oferi prilejul celor care lucrează în diferite domenii ale mass-media să facă un util schimb de idei și informații. El va cuprinde două ateliere de lucru cu dezbatere privind importanța și puterea televiziunii atât în România, cât și în Germania.

Dr. Richard W. Dill, coordonator pentru probleme externe la ARD München, va susține referatul Dezvoltarea televiziunii publice în Germania – modele de lucru și structuri ale Televiziunii germane, iar prof. Michael Kunczik, Institutul pentru Publicistică al Universității Mainz, lucrarea cu tema Formarea prin intermediul televiziunii – manipulare sau formare de opinii.

Sociologii români Ștefana Steriade și Pavel Căpceanu vor susține lucrarea Televiziunea în tranziție – de la reprezentare la acțiune, iar prof. Horea Murgu va prezenta Politici de privatizare în Audio-Vizual.

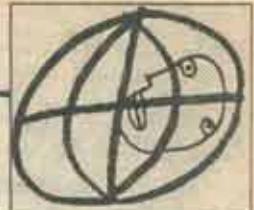
FRIEDRICH EBERT STIFTUNG

Vineri 21 mai, ora 18, la Muzeul Tânărului Român va avea loc o conferință a d-lui Andrei Pleșu, intitulată "Despre toleranță". Discursul său va fi urmat de un dialog cu d-nii Andrei Pippidi și Gabriel Liiceanu. Organizatorii – Magdalena Bedrosian, Magdalena Boiangiu, Radu F. Alexandru, Victor Babiuc, Andrei Pleșu, Laurențiu Ulici, Sorin Vieru – își propun să reia, cu această ocazie, tradiția de dialog și de controversă intelectuală de substanță, reprezentată între cele două războaie de "Conferințele Ateneului".

Cu prilejul "Zilei mondiale a dezvoltării culturale", ce se desfășoară sub auspiciile ONU și UNESCO la data de 31 mai a fiecărui an din deceniu 1988-1997, Inspectoratul pentru cultură al județului Botoșani organizează – sub egida Ministerului Culturii și a Comisiei Naționale UNESCO, în zilele de 30-31 mai a.c., suita de manifestări pusă sub genericul "Intoxicare și dezintoxicare spirituală. Rolul culturii în găsirea căilor de intrare în normalitate".

În cadrul acestor manifestări vor avea loc un colocviu-dezbateră, cu participarea reprezentanților inspectoratelor pentru cultură din întreaga țară, a unor personalități din domeniul educației și filosofiei culturii, un schimb de experiență prin participare la acțiuni culturale organizate în județ, precum și o premieră teatrală în care, alături de actorii botoșăneni, vor evolua și artiști de la Teatrul "Antonin Artaud" din Elveția.

Miercuri 19 mai 1993, ora 18 va avea loc la Ambasada Franței din București decernarea Ordinului Cavaler de onoare al artelor și literelor al Franței doamnei IRINA MAVRODIN pentru întreaga sa activitate în domeniul dezvoltării relațiilor culturale româno-franceze, distincție care a mai fost acordată pînă acum regizorului DAN PITĂ și filosofului GABRIEL LIICEANU.

MARIAN CHIRIAC

Bosnia-Herțegovina – în aşteptarea unei păci imposibile

Acum mai mult de două săptămâni, la Atena, în prezența tuturor liderilor părților beligerante și a mediatorilor internaționali, președintele sârbilor bosniaci, Radovan Karadžić, semnă planul Vance-Owen, instituind cu acest prilej premisele unei păci atât de dorite în Bosnia-Herțegovina. Cîteva zile mai tîrziu Parlamentul auto-proclamatei Republici de la Pale respingea cu o largă majoritate planul ONU, în cruda unei puternice presiuni politice internaționale și a unei fățige amenințări armate.

Nimic nu pare a putea opri cel mai singeros conflict din Europa de căderea cortinei de fier încocăce. În tot acest timp, activitatea diplomatică și preparativelor pentru o intervenție militară s-a desfășurat într-un ritm alert. De luni de zile, statele majore aliate au pregătit, cu minuțiorități specifice cazonă, planurile pentru trimiterea unui corp expeditionar – sub mandatul Națiunilor Unite –, cu misiunea de a menține pacea în fosta republică jugoslavă, de a supraveghesa repatrierea sutelor de mii de refugiați și de a dezarma părțile beligerante. Începînd cu 9 mai, Alianța Nord-Atlantică și-a început exercițiile-test în vederea unei posibile intervenții în Bosnia. O uriașă forță navală și aeriană, însumînd 66 nave de război și peste 100 de avioane, a simulat, pe coasta portugheză, creaerea și protejarea unor linii de aprovizionare pentru forțele de intervenție NATO. Asemenea operațiuni se desfășoară anual în Portugalia, însă aceasta, denumită "Linked Seas '93", este cea mai mare din ultimul deceniu. Comandanții NATO au finalizat, la Bruxelles, planurile pentru desfășurarea unei forțe de pace de aproximativ 75 000 de militari în Bosnia, aceasta fiind pregătită să intre în acțiune în eventualitatea în care Consiliul de Securitate ONU va acorda "undă verde" unei asemenea operațiuni.

Dar o intervenție militară nu este posibilă pînă cînd sănsele diplomatică nu se vor fi spușă complet. Secretarul de stat Warren Christopher, trimis de președintele Clinton în turneu european pentru a consulta capacitatea de solidarizare a puterilor aliate în cazul unei intervenții de luptă împotriva sârbilor, a întîlnit în aproape toate capitalele vizitate o opoziție fermă față de planurile americane de pacificare forțată a Bosniei. Franța și Marea Britanie nici nu vor să audă de ridicarea embargoului pentru furnizarea de armament musulmanilor bosniaci, manifestind totodată reprezentanții lor a participa cu trupe terestre. Rusia pare mai cooperantă în această privință, însă în cazul ei contează mai mult votul în Consiliul de Securitate decît colaborarea militară efectivă. Oricum, indiferent de modul în care se va pune în practică acțiunea aliată și chiar dincolo de eficacitatea acesteia, o problemă delicată pare a se fi ivit recent: divergențele de interes în cadrul Alianței Nord-Atlantice riscă să se propagă și în afara spațiului diplomatic, iar Occidentul pare să îl intervină, și nu numai din considerente morale. Fie că vor avea loc atacuri seriene asupra artileriei sârbe (dar în acest caz e puțin probabil că sârbi se vor retrage din teritoriile ocupate), fie că se va ridica embargoul asupra armelor destinate musulmanilor bosniaci, fie că se va reuși crearea "zonelor de securitate" sau se vor impune noi sanctiuni mai eficiente. În oricare dintre aceste moduri, sau prin toate simultan, aliații săi nevoiți să lase deoparte reticențele și să accepte pacificarea înarmată (în special prin intermediul "căstigătorilor albi").

Între timp, confruntările de pe teren au continuat cu aceeași violență. Sârbii nu și-au încetat ofensiva și "primenirea etnică", numărul refugiaților a crescut constant, iar relațiile despre masacrarea populației civile au devenit un fapt banal. În plus, au început și lupte între musulmani și croați. Totuși, în atitudinea guvernului de la Belgrad se constată o destul de importantă schimbare de opinie. De la propaganda oficială care vorbea despre atitudinea occidentală de "ghetoizare" și "demonizare" a jugosloveniei, s-a trecut la un ton mai conciliant, manifestat efectiv și în sprijinul dat pentru intrarea în vigoare a unui nou acord de încetare a focului între forțele sârbe și cele musulmane din Bosnia. Numai naționaliști fanatici, reprezentanți indeosebi de parlamentarii auto-proclamatei republici sârbe bosniace de la Pale, continuă să vorbească de panslavism, de "refuzul de a semna capitularea poporului sârb", de "prioritatea numărului unu – unitatea poporului sârb".

La sfîrșitul săptămînii trecute sârbii bosniaci au trebuit să răspundă, prin referendum, la două întrebări: 1) considerați oportuna aplicarea planului Vance-Owen și 2) sănăti de acord cu independența Republicii sârbe Bosniă-Herțegovina și cu unirea ei cu Republica Sârbă Kraina? Deși, pînă la închiderea ediției nu există nici un fel de rezultat oficial, estimările prevedeaau un procentaj de circa 90% în sensul respingerii primului punct ai referendumului și a acceptarea celui de-al doilea.

Inclusiv, în același timp, la Moscova, ministru rus al Afacerilor externe, Andrei Kozirev, în urma discuțiilor pe care le-a avut cu mediatorii internaționali Lordul Owen și Thorvald Stoltenberg, declară că planul de pace ONU va fi aplicat în Bosnia indiferent de rezultatul votului. "Noi încercăm să punem capăt conflictului, pas cu pas. Toti membrii comunității internaționale sunt de acord cu aceasta" – a mai adăugat Kozirev. Tot cu această ocazie se dădea ca sigură stirea că în următoarele zile Consiliul de Securitate va adopta o rezoluție care să permită aplicarea efectivă a planului de pace. Astă înseamnă că a venit vremea diplomației înarmate, iar indiferent de pasii efectivi prin care planul ONU va fi pus în aplicare, va fi o pace cu gratii, cu o Bosnie formată din 10 zone autonome, cu un Sarajevo împărțit în trei, ce va deveni astfel un nou Berlin de dinainte de căderea zidului, jugoslav de această dată. Dar numai așa va fi probabil pace, chiar dacă fragilă.

REPORTERS
Foto: Patrick Chauvel

Gabriela Adameșteanu (redactor-șef), Rodica Palade (redactor-șef adjunct), Andrei Cornea (redactor-șef adjunct), Horațiu Pepine (publicist comentator), Raluca Stroe Brumariu (actualitate politică), Oana Armeanu (actualitate culturală), Ion Miron Darmian (corespondență din Paris), Dan Perjovschi (grafician), Florina Popa (șef departament economic), Cornelia Niculae (contabil), Mariana Dinu (secretar tehnic de redacție), Radu Dobândă (șef serviciu corecțură), Manuela Gheorghiu (corecțură), Gina Marin (fotoreporter), Didina Marc, Maria Filip (procesare texte), Mircea Ionescu, Ioan Condor, Mihnea Chiua, Flori Sava (difuzare). Responsabil de număr: Andrei Cornea. Consilier în probleme economice: Ilie Șerbănescu. Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Telefon 614.17.76, Fax. 614.15.25.

ANNE NIVAT

Belgradul – un oraș suprarealist

Anne Nivat, 23 ani, Institute des Etudes Politiques de Paris, specialitatea Europa de Est și fostă Uniune Sovietică. Jurnalistă la săptămînalul parizian "Globe Hebdo", secretară a asociației "Est-Libertés". "Est-Libertés" este o asociație franceză relativ nouă, care își datoră existența întîlnirii a doi oameni: Yves Michalon (scriitor și publicist francez) și Mihnea Berindei (istoric francez de origine română). Telul societății "Est-Libertés" este să susțină eforturile de democratizare ale țărilor din Est (România, Bulgaria, fosta Iugoslavie, Albania etc.). De aceea reprezentanții asociației fac frecvente călătorii în aceste țări. Proaspăt întoarsă de la Belgrad, Anne Nivat ne-a transmis impresiile ei personale.

Deși ca străin, cînd trăiesc într-un hotel, îi-e mai greu să percepă existența cotidiană, mi-am dat seama că nivelul de viață cobrașă acum foarte rapid. Zilnic, puterea de cumpărare a sârbilor obișnuit scade. Oamenii pe care i-am întîlnit, reprezentanți ai "intelligentiei", profesori, cercetaitori științifici, exporți, trăiesc încă din ceea ce și-au pus deoparte înainte de începerea războiului. Pentru că totă lumea spune că înainte se trăia bine la Belgrad. Oamenii trăiesc încă din aceste economii, dar au impresia că vor fi foarte săraci la sfîrșitul verii. Totuși spun că s-au săturat să-si numere banul, să au săturat de hiperinflație, de sanctiuni, de izolare. Cei pe care i-am întîlnit aveau în portmonete lor: mărci, dolari și dinari (fără să ai aceste trei monede îl îndemnă, e greu să trăiesc) și, în plus, au cecuri cu plafonul de 1 milion dinari. Echivalentul salariului mediu este 3 milioane dinari. O masă de patru persoane la un restaurant costă 3 milioane și jumătate dinari. Magazinile sunt pline, vitrinele pline, totul arată superb. Belgradul este într-adevăr o capitală occidentală, dar nimenei nu cumpără îmbrăcămintă vînzătoarele săi prezente la lucru, dar cumpărătorii n-au. Totă lumea și pe stradă și se vede cu ochiul liber ce mulți refugiați există, mai ales pe imensa stradă pietonă care înconjoară Belgradul. Refugiații schimbă deuze, se ocupă cu piața neagră. Poate, ca străin, nu mi-ai fi dat neapărat seama că este vorba de refugiați, dar cei cu care eram mi-au arătat: Astă este sârb din Bosnia, astă este musulman, astă este croat. Este o ambianță aparent foarte liniștită, însă apăsătoare. Se simte că oamenii sunt cu gindul la război. Oamenii se poartă ca și cind ar trăi normal, ca și cind ar fi mulțumiți, vremea și frumosă, terasele cafenezelor sunt cam goale, nu și mai prea pot permite să intre, dar stau așezăți pe jos, îngă fintimi arteziene. Cind vorbești cu ei încep imediat să-ți spună despre război, despre sanctiuni, despre izolarelor. Să așteptă un eveniment. Totă lumea mi-a spus că în circa două săptămâni se va petrece ceva, nimeni nu știe exact ce, dar așteaptă. Am văzut toate capitalele Europei de Est – Varsavia, Praga, București, Moscova, Leningrad –, nu mă așteptam că Belgradul să fie un oraș frumos. Dar este. Chiar că așezare geografică: e pe o colină, la confluența între Dunăre și Sava (care trece prin toată fosta Iugoslavie). Belgradul este un oraș la standarde occidentale, cu vitrine pline, încep să lipsească doar legumele. (Bananele sunt extrem de scumpe: o banană costă 50.000 dinari. O simplă cafea rece, cu gheată, costă 100.000 dinari.) Oamenii sunt îmbrăcați după standardele occidentale. Sărăcia se simte, există cercetori – dar nu este sărăcia de la Moscova. La Moscova nu există nimic, este haoșul, anarhia. La Belgrad se simte că din

cauza războiului sătăcări, dar îi mai poti să seama cum se trăia înainte. Să toți au nostalgii jugosloveniei de altădată, vorbești cu admirăție despre Tito, vorbești despre necesitatea de a opri războiul. Toată lumea spune că războiul trebuie opus. Am întîlnit oameni din Partidul Alianței Civice, singurul partid actual din Serbia care nu este nationalist. Am întîlnit și intelectuali din "Cercul de la Belgrad", care, cu demnitate, cu singurătate, încearcă să le explice oamenilor că Sirbi, da, sunt vinovați de acest război. Dar nu toți sirbi.

Ei sunt destul de cunoscuți la Belgrad și acum vor merge să țină conferințe și în provincie. "Cercul de la Belgrad" se întâlnește într-o cafenea, în fiecare săptămînă, ca să țină o conferință pe o temă precădere. Acești intelectuali au un rol foarte important, există destul care spune că fără "Cercul de la Belgrad" nu-ar mai avea nici o speranță pentru viitor. Pe străzi am văzut mulți băieți de 20-25 ani, în circi sau cu un braț amputat – imagini ingrozitoare. Există în centrul Belgradului o fundație care se ocupă de invalizi, le dă subvenții, și de aceea ei se regăsesc în jurul acestuia imobil. De aceea Belgradul (2 milioane locuitori) mi-a părut o insulă de viață urbană în mijlocul unei țări aflate în război. La 150 km. de Belgrad se aruncă bombe, oamenii se omoră între ei, în locuințele Belgradului se poartă ca și cind ar trăi normal. Dar se simte că nu se poate trăi normal în vreme de război, multe întreprinderi sunt închise. În Serbia, totă lumea spune că prima vină pentru război o are televiziunea oficială jugoslavă, adică primele trei programe apartinând televiziunii de stat. Televiziunea a regizat războiul și acum filmează ceea ce a creat ea însăși: în fiecare seară, la 19.30, la jurnalul televizat se văd corpuși însingărate, creieri care tîsnesc, burji despicate – sârbi ucigași de croați sau musulmani. Este propagandă curată, ca pe vremea lui Hitler, dar atunci nu exista dectul radio. Cred că e prima oară în istorie cind se utilizează puterea televiziunii pentru o propagandă zdrobitoare. Eu nu înțeleg limba sârbă, dar priveză ingrozită pentru că îmi puteam să seama că sunt minciuni oribile. Iar Belgradul este un oraș cu majoritate anti-Miloșevici, un oraș cu oameni cultivați, cu presă independentă, cu corespondenți străini de presă, cu posibilități de informație. Dar la țară n-au dectul televiziunie, ziarele sunt distribuite foarte prost. De aceea cred că, mai mult decît oamenii politici de extremă dreapta, jurnaliștii de la televiziune sunt criminali ai acestui război. Mi-a spus că de fiecare săptămînă cind se arată astfel de imagini a două zile urmează un contraatac sârb – și imaginile sunt pentru a-l justifica. De la televiziune au fost scoși sau au plecat, în timp, mulți jurnaliști care nu voiau să participe la această propagandă. Unii sunt someri, alții au plecat la cotidiene sau posturi de radio independente (cotidianul "Borba", săptămînalul "Vremia" un radio și o televiziune independentă). Acești oameni lucrează în condiții foarte grele, mai ales pentru a avea informații din afară – pentru că sunt tăiați de lume, telefonul nu merge etc. Ei sunt cititori de o minoritate de cititori pentru că nu-i poti permite să cumperi un ziar, este prea scump. În presă franceză se scrie mult și se vorbește mult despre acest război, dar eu că presa ne dă mai multe informații, cu atît se creează un gen de indiferență și chiar de obișnuință. Cel mai ingrozitor este că, acum, cind dă drumul la televizor, sătăcări, sătăcări cu acest război – mi-a spus o fată, în Serbia. În Franță și eu făceam ca totă lumea: citeam ziarele, mă uitam la televizor, să gindeam ce mai e și cu războiul astă din care nu pricep nimic! Să atunci și să veni această misiune, a asociației "Est-Libertés".

Inainte, Belgradul era, pentru mine, doar un punct pe o hartă, acum mi se pare un oraș suprarealist.

(A tradus și consemnat
GABRIELA ADAMEȘTEANU)

Bosnia-Herțegovina astăzi

tipărit la
"PROGRESUL
ROMÂNESC SA"
Calea Plevnei 114
Tehnoredactare
computerizată
Revista "22"

ISSN-1220-5761